

स्वर्गग्रन्थावलि: ग्रन्थांकः २६

श्रीमद्गुगेर्महिम्नः स्तोत्रम् ।

श्रीमद्गुरुश्रीमन्नृसिंहाचार्यवयंचरणशत-
पत्रमकरन्दपानचतुरण श्रीघ्नकाव्यकला-
कोविदेन सधवाहोपाह्वेन पुरुषोत्तम-
मनुना नगीतवर्मणा रचितम् ।

द्वितीयाऽऽवृत्तिः

वि स १९७४—वृ० ६६—ख्रि० सं० १९१८

શ્રી ગણેશ રહસ્યમાં ધર્મ સંકેત.

આ ચોપડી ધર્મવીર નગીનદાસ પુરોચનમદાસ
સંસ્થાની ઠોકવાળી અતે કમાયલી કલમથી લખાયલી તૈયાર
છે આ ચોપડીમાં પુરાણોમાં જે આખ્યાયિકાઓ રમમય
વર્ણવેલી હોય છે તેજ પ્રમાણે આમાં પણ પ્રયત્ન કરી
મમયાનુમાર ગણપતિના રહસ્ય સંગ્રહી આખ્યાયિકાઓ
એટલી તો રમપૂર્ણ બેઠાવામાં આવી છે કે દરેક વાચકને
અનાતન હિંદુ ધર્મના વામ્નવ સ્વરૂપનું યદ્યર્થ જ્ઞાન થયા
વિના રહે નહિ આ પુસ્તક ઐવ વૈશુવ તેમજ અનાતન
હિંદુ ધર્મના ગમે તે પથના પુણે વાચવા લાયક છે. કિંમત
કુલ ૦-૪-૦ પોસ્ટેજ માથે

નામ -

નગીનદાસ

અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાશિદ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૭૭

દર્શક

પુસ્તકનું નામ ૧૬૩૪ મહિમાસ્તોત્રમ

વિષય ૪૪૫ : ૩

श्रीश्रेयःसाधकाधिकारिवर्गग्रन्थावलिः ग्रन्थांकः २६

श्रीसद्गुरोर्महिम्नः स्तोत्रम् ।

श्रीसद्गुरुश्रीमन्नृमिहाचार्यवर्यचरणशत-
पत्रमकरन्दपानचतुरेण शीघ्रकाव्यकला-
कोविदेन संघवाहोपाह्वेन पुरुषोत्तम-
सूनुना नगीनवर्मणा रचितम् ।

द्वितीयाऽऽवृत्तिः

वि. स. १९७४—वृ० ६६—स्त्रि० सं० १९१८.

પ્રસિદ્ધ કરનાર.

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ

શ્રેય:સાધકઅધિકારિવર્ગગુજરાત. કૌપી.રાઈટ-સંગ્રહ

શાંતિ.વિજય પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં હર્ષિરલાલ કેશવલાલ નવાવ

અને માણેકલાલ માધવજીએ છાપી.

કે. દીકવા ચોક્કા—અમદાવાદ.

(મર્ચ અધિકાર સ્વાધીન)

મૂલ્ય રૂ. ૦-૪-૦.

॥ ॐ श्रीं ॥
अर्पणपत्रिका ।
श्लोकः ।

गुरोर्महिम्नः स्तवनं पवित्रं पीयूषवत्तं प्रथमं निवेद्य ।
गुरोः कृपापात्रतयेश्वराय भ्रात्रे प्रसादं हि समर्पयामि १

श्री सद्गुरुना महिमानुं पवित्र स्तोत्र अमृतगुह्य होत्राथी
प्रथम श्रीसद्गुरुसनीय नैवेद्यरूपे अर्पि ते न श्रीसद्गुरुना कृपापात्र
धृतिरूपधुने प्रसादरूपे अर्पु धुं.

जीवभद्रात्मजो धीमानीशभद्रो नरोत्तमः ।

शिष्यः श्रीमन्नृसिंहेशपादपद्मस्य योगविन् ॥ २ ॥

નેનાહં પ્રેરિતાં આત્રા ગાતું નિત્યં ગુરોર્ગુણાન્ ।

અગ્રજ્ઞાં સદ્ગુરોઃ સાશ્વાન્મહિમ્નઃ સ્તોત્રમિષ્ટદમ્ ॥૩॥

શ્રીનૃસિંહભગવાનના ચરણકમલના શિષ્ય, તથા જીવ-
ભક્તના પુત્ર હ'શભદ્ર જે પુન્યામા ઉત્તમ છે અને યોગના વ્યવસ્થાને
જાણનાર છે, તે અંધુની મૂયનાથી નિત્ય શ્રીમદ્ગુરુના ગુણોનું
ગાન કરવાના હેતુથી શ્રીકૃષ્ણના માતાનું મહિમાનું કવ્યાગુજનક
સ્તોત્ર મેં રચ્યું છે.

શ્રેયઃસાધકવર્ગસ્ય નર્ગીનઃ કિકરો મુદા ।

ગુરોર્નૈવેદ્યગેષત્વાદીશ્વરાય દ્દદામિ તન્ ॥ ૪ ॥

શ્રીશ્રેયઃસાધકવર્ગના મેવક નર્ગીન, તે સ્તોત્રપ્રમાદ શ્રીસ-
દ્ગુરુના નૈવેદ્યગેષ હોવાથી દશિરજાંધુને મપ્રેમ અર્પે છે.

॥ ॐ श्री ॥

श्रीगुरुमहिम्नः स्तोत्रम् ।

शिखरिणीवृत्तम् ।

शिवं शुद्धं बुद्धं परमरमणीयं सुखनिधिं
चिदानन्दं वन्दे निखिलसुरवृन्दार्चितपदम् ।
परं मायतीतं स्मृतिनिगमगीतं गुरुवरं
नृमिहं सर्वेशं महितमादिमानं मुरुचिरम् ॥ १ ॥

भगवत्परायण, इत्यादि कवि इति छः—

परम इत्यादिप, परम पवित्र, अमृतं ज्ञानमय, आनन्द-
र्यना आरूप, आनन्दना अंशरूप, अद्वैत देवमंशरूपी ज्ञेयना

શ્રી
ગુ.મ.
૨

ચરણકમલ પૂજય છે તેના, સર્વ પ્રકારના સંપર્કશૂન્ય હોવાથી
માયાલીન પરમ પદરૂપ, વેદ તથા સ્મૃતિઓ જેમનું ગાન કરે છે
તેના, જેમનો મહિમા સર્વત્ર પૂજવા યોગ્ય છે તેના, નિર્મલ
ધૃતિવાળા, ગુરુએ.મા ઉનમ શ્રીચિદાનન્દ નૃસિંહગુરુને પ્રણામ
કરું છું (૧).

શરણ્યાનાં શ્રેષ્ઠં પ્રણતજનસંતાપહરણં
વરેણ્યાનાં વર્યં વિધિરચિતદુર્લેખલયનમ્ ।
ક્ષમાપારાવારં નિરવધિકૃપાગારનયનં
નૃસિંહં મે નાથં શરણમુપયામીશ્ચિરમહમ્ ॥ ૨ ॥

શરણુ કરવા યોગ્ય પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ, નમન કરનાર જનોના
સંતાપને હરનાર, પૂન્યના પૂન્ય, બ્રહ્માર્થી લખાયતા પ્રાર-

અથ રૂપ દુર્લેખનો નાશ કરનાર, સમાના મમુડ તથા અનન્ત
કૃપાના મંદિરરૂપ નેત્રવાળા, શ્રીમહેશ્વરસ્વરૂપ શ્રીનૃસિંહસ્વામીને
હું શરણુ છું (૨).

શિવેતિ ત્વાં શૈવા હરિરિતિ તથા વૈષ્ણવગણાઃ

પરબ્રહ્મેતિ ત્વાં સતતમિહ વેદાન્તકુશલાઃ

પરં જ્યોતિર્યુક્તાઃ પ્રમિતિચતુરાસ્તાર્કિકજના-

સ્તથા કર્તેતિ ત્વાં ગુરુવર વિજાનન્તિ નૃહરે ॥ ૩ ॥

હે ગુરુવર શ્રીનૃસિંહ ! શૈવા આપને શિવરૂપે, વૈષ્ણવો
વિષ્ણુરૂપે, વેદાન્તમાં કુશલ પુરુષો પરબ્રહ્મરૂપે, યોગીઓ પરમ
જ્યોતિરૂપે, તથા પ્રમાણમાં પ્રવીણ નૈયાયિકો કર્તારૂપે સર્વદા આ
સંસારમાં ગણે છે (૩).

શ્રી
ગુ.મ.
૩

(આ શ્લોકમાં શૈવાદિ અનેક જ્ઞાનાઓની અપેક્ષાથી એક જ જ્ઞેય પદાર્થને બહુધા વર્ણવામાં કવિએ 'ઉલ્લેખ' નામના અલંકારનો પ્રયોગ કર્યો છે.)

અસંખ્યાઃ પન્થાનઃ કુટિલસરલા યે ત્રિભુવને
સમસ્તાસ્તે ત્વાં હિ પ્રથિતયશસં નામનિકરૈઃ ।
સ્વકીયેષ્ટત્વેનૈકમશ્વિલમનન્તં નરહરે
સદા ગાયન્ત્યસ્માત્ત્વયિ પરિણતાઃ સર્વમતયઃ ॥ ૪ ॥

હે નરહરે ! ત્રિભુવનમાં સરલ અને કુટિલ જે અસંખ્ય પંથો હોય છે તે સઘળા, પોતાના અદ્વિતીય દૃષ્ટિએ, અનંત, અખંડિત તથા પુણ્યશ્લોક આપને ભિન્ન ભિન્ન નામમયદથી સદા સ્તવે છે, તેથી એમ જણાય છે કે સર્વ બુદ્ધિઓ આપ-

નામાં જ પર્યાવસાન પામે છે (૪).

યતો વૈ જાયન્તે સ્વલુ સકલભૂતાનિ નૃહરે—
સ્તથા મંજીવન્તિ સ્ફુટતરતયા યેન વિભુના ।
ઉર્ધ્વે યાન્ત્યેવં લયમપિ ચ યસ્મિન્ગુરુવરે
નૃસિંહં શ્રીયુક્તં નનુ તમવલમ્બે ભયહરમ્ ॥ ૫ ॥

(શ્લોક ૫ થી શ્લોક ૧૧ પર્યાન્ત કવિ શ્રીકૃષ્ણનું શ્રીમદ્દે-
શ્વરસ્વરૂપે સ્તવન કરે છે.)

જે શ્રીનૃસિંહમદ્દેશ્વરમાંથી સકલ ભૂતવર્ગ જન્મને પામે છે,
જે સમર્થ પ્રભુવંદ તે અપટ રીતે સમ્યક્ સ્થિતિને પામે છે,
તથા જે ગુરુવરમાં તે અવસાને લય પામે છે—તે ઉત્પત્તિ, સ્થિતિ
અને લયના દ્વારબુદ્ધ, માયાશક્તિયુક્ત, તથા ભયન હરનાર

नृसिंहलगवान्नो दुः आश्रय लड धुं (५).

त्वदीयादेशस्य प्रहृतमतिरर्थं शिशुरहं
यथाभूतं जाने नहि परमगुह्यं नरहरे ।
न चैवस्त्रिं ते भवतु भवभीतिप्रशमन
विरञ्च्यादीनां वै नहि तव रहस्ये मतिगतिः ॥ ६ ॥

हे संसारना लयने हरनार नृसिंहलगवान् ! दुः भ्रमनि
शिशु आपना परम गुह्य उपदेशने यथार्थं गीते ममञ्जु शक्तो
नथी अेमां दुः आश्रय पाभवा मरणं नथी. डारलुके आपना
उपदेशनुं रहस्य ममञ्जवामां अह्माहिनी मति पाशु दुः नि य
जय छे (६).

ચતુર્હસ્તૈર્યુક્તઃ પદયુગયુતઃ ષટ્પદ इव
 પરાગાક્તસ્વાङ्ગઃ પ્રણતિસમયે પીતવસનઃ ।
 સ્થવર્ણેન શ્યામઃ સ્તુતિવચનગુઙ્ગારવયુત-
 સ્ત્વદીયે પાદાબ્જે ભ્રમર इव વિष्णુર્વિલસતિ ॥ ૭ ॥

આપના ચરણકમલમાં પ્રણતિકાલે વિષ્ણુ ભ્રમર જેવા
 શોભે છે:-વિષ્ણુના ચાર હસ્ત અને બે પગ નમનકાલે ભ્રમર-
 ના છ પગ જેવા દીસે છે; ભ્રમર જેમ કમલના પરાગથી રં-
 ગિત હોય છે, તેમ વિષ્ણુ પણ પીત વસ્ત્ર ધારણ કરવાથી
 એક અંશમાં પીત દેખાય છે; ભ્રમર જેમ સ્વભાવે શ્યામ છે,
 તેમ વિષ્ણુ પણ સ્વભાવથી શ્યામ વર્ણવાળા છે; ભ્રમર જેમ ગુંગર
 કરે છે, તેમ વિષ્ણુ આપની સ્તુતિના ધ્વાનિથી યુક્ત છે (૭).

(શ્લોક ૭, ૮ તથા ૯ માં કવિએ 'ઉપમા' અલંકારનો પ્રયોગ કર્યો છે.)

ચતુર્વક્ત્રૈસ્તદ્વત્તવ ચરણયુગ્મે કૃતનતિ-
 શ્વતુઃપશ્ચૈર્યુક્તં કમલમિવ નાભ્યુદ્ભવવિધિઃ ।
 ચતુર્વેદગ્રન્થૈઃ સદલમિવ માતૈવ ભગવન
 ગુણદ્વાળાભૃજ્જીમુખરમિવ પૂજાર્પિતમહો ॥ ૮ ॥

શ્રીવિષ્ણુનાભિમાંથી ઉત્પન્ન થયેલા અત્મા ભગવાન આપના ચરણદ્વંદ્વામાં ન્યારે પ્રણામ કરે છે, ત્યારે ચાર વક્ત્રંથી ચાર પાંખડીઓવાળા ચાર વેદરૂપ પત્રવાળા, અને આપની અનુનિ કરનાર ચાલીંથી અમીથી સશબ્દ થયેલા પ્રવ્રતમાં અર્પાયેલા કમલની પેઠે અહો તે જોખે છે (૮).

(અત્ર નાળમલિત કમલિનીના છોડના લીલા પત્રમાથેના ચતુષ્પદ કમલના પુષ્પની સાથે શ્રીપ્રભાની તુલના છે, જેથી પદ્મ અને પત્રમાં પુનઃકૃતિ આવતી નથી પણ કમલિનીના છોડનો, અને પદ્મ પુષ્પનો, અવયવ મમજવાનો છે.)

તથા રુદ્રાઃ સર્વે તવ પદયુગે નમ્રવપુષો
મહારક્તાશ્વાસ્તે જટિલાશિરસઃ શુભ્રરુચયઃ ।
બૃહન્નારીકેલીફલગણ ઇવામાન્તિ નૃહરે
સુરક્તશ્ચેતાદ્યૈઃ સહિત ઇહ સચ્ચન્દનરસૈઃ ॥ ૯ ॥

તથા આપના ચતુષ્પદમાં પ્રભામ કરનારા. અનિરક્ત નેત્રવાળા, જટાયુક્ત મસ્તકવાળા, અને શ્વેત વર્ણવાળા મર્વ મ્હો, હું નૃમિલ રાતા વાળા વગેરે ચન્દનના રમથી લાંબિત

થયેલાં મોટાં નાળિયેરનાં ફલના સન્નહની પેડે શોભે છે (૯).

(આ શ્લોકમાં રૂઢો ઉપમેય છે, અને મોટાં નાળિયેર ઉપમાન છે. ઉપમિતિની નિષ્પત્તિ થવા અર્થે સાધારણ ધર્મો નીચે પ્રમાણે છે:—શંકરના ઉત્તમાંગમાં રહેલાં રક્ત નેત્રા કંકુના ચાંદ્રા જેવાં છે; મસ્તકની જટા નાળિયેરની ચાટલી જેવી છે; શ્વેત વર્ણુ શ્વેત ચંદનના લાંછનસદાશ છે.)

મહિન્નો બ્રહ્માણ્ડે મહતિ તવ વેદાગમગણા

મહાપારાવરા અપિ પૃષદિવામાન્તિ નૃહરે ।

તદા મેડ્વપજ્ઞસ્ય પ્રતિહતમતેર્વાક્યરચનમ્

તરેત્ત્વદ્વાત્સલ્યાત્તૃણમિવ હિ સર્વોપરિ ગુરો ॥ ૧૦ ॥

હે નૃસિંહભગવન્ ! આપના મહિમારૂપ મહાબ્રહ્માંડમાં,

વેદશાસ્ત્રના સમુદ્ધને કે વિષય તથા અર્થમાં મહાસમુદ્ધનેવા
છે તો પણ જલપિન્દુનેવા જ્યારે જણાય છે ત્યારે હું જે
અસ્પષ્ટ છું અને જેની શુદ્ધિ મારી ગઈ છે તેણે આપની સ્તુતિ
સંબંધી કરેલી વાક્યરચના, હે ગુરો ! સર્વના ઉપર તૃણની પેઠે
આપના વાત્સલ્યથી તરે એમ ઈચ્છું છું; અર્થાત્, જ્યારે સર્વ
જાનના રાશિરૂપ વેદશાસ્ત્ર આપના મહિમાના વર્ણનમાં હીનબલ
થઈ જાય, ત્યારે મારી આ તુચ્છ વાક્યરચના આપના વાત્સ-
લ્યથી આગળ તરી આવે (૧૦).

સમર્થા વિદ્વાંસો વિબુધગુરુમુખ્યાશ્ચ મુનય-
સ્તથા દેવાઃ સર્વેઽમરનૃપતિમુખ્યાસ્તવ પદે ।
નતા भान्त्याभावत्कुसुमचयकल्पा गुरुवर

કથં શક્તઃ સ્યાં તે વિભવકથનેઽહં જડમતિઃ ॥૧૧॥

સમર્થ વિદ્વાનો, બૃહસ્પતિઆદિ મુનિઓ. તથા હન્દ્રાદિ દેવા ત્યાર આપના ચરણમાં નમે છે ત્યારે, હે ગુસ્વર ! નેઓ નિર્મલ પ્રભાચુક્ર પુષ્પોના ગુચ્છ જેવા શોભે છે. આ પ્રમાણે વિષ્ણુઆદિ હ'શ્વરો, વિદ્વાનો, મુનિઓ અને દેવા અભિમાનના ત્યાગપૂર્વક આપને પ્રણામ કરે છે તો હું અદ્યમતિ આપના મહિમાનુ વર્ણન કરવામાં શી રીતે સમર્થ થાઉં ? (૧૧)

ન શોકસ્થાલોકો ન ચ મદગદો મત્સરસરો

ન મોહદ્રોહોઽપિ સ્મરશરનિધાતો ન ચ હ્રદિ ।

ન વા લોમક્ષોભસ્તવ શરણનદ્વસ્ય નૃહરે

ન ચ ક્રોધાદ્રોધો મરણગરણં નૈવ ભગવન્ ॥૧૨॥

(શ્લોક ૧૨ થી શ્લોક ૧૬ પર્યન્ત ટી. શ્રીદ-શરણમલિ-
માનું વર્ણન કરે છે.)

હે પદ્મગયુક્ત નૃસિંહ ! આપના શરણથી ટંકાયલા જનને
શોકનો અનિભાસ પણ થતો નથી, મદરૂપ રોગ થતો નથી, મ-
ત્સરના ખાણમાં તે ડૂબતો નથી, મોહરૂપ શત્રુ તેનો દ્રોહ કરી
શકતો નથી, તેના અંતઃકરણમાં કામગાણનો ધા પડતો નથી,
લોભવડે તે ફોલ પામતો નથી, ક્રોધથી રૂંધાતો નથી, અને
મરણરૂપ વિપત્તે અનુભવતો નથી (૧૨).

यशोगानं येषां वसति वदने तेऽतिमहदं
महासिद्धिस्तेषां दुरितविलयश्चास्ति सहजः ।

સદા ચિત્તે યેષાં વસસિ નૃહરે તેઽમિતસુખાઃ
સદા યસ્તે ચિત્તે વસતિ સ તુ સર્વોત્તમાશિશુઃ ॥૧૩॥

જેમના મુખમાં અતિકલ્યાણકારી આપના યશનું ગાન છે તેમનાં પાપનો વિલય સદૃશ થાય છે, અને મહાસિદ્ધિ પશુ તેઓ સરલતાથી પામે છે; જેમના ચિત્તમાં, હે નૃહરે ! આપ વસો છો તે અપાર સુખને અનુભવે છે, અને જે ભાગ્યશાલી આપના અંતઃકરણમાં વસે છે, અર્થાત્ જેનું આપ સ્મરણ કરો છો તે આપનો સર્વોત્તમ ગ્રાહ છે. એટલે તેના આનંદનો અવધિજ નથી (૧૩).

ગરો ત્વત્પાદાબ્જે પ્રણતિસમયે મૃત્યુશકટં
પતત્યેવ મ્કન્ધાદ્ધિવિધમયભારેણ ભરિતમ્ ।

ત્વયા દત્તે હસ્તે શિરાસિ નિજશિષ્યસ્ય નૃહરે
 નિજામન્દાનન્દે સતતમભિષિત્તઃ સ ભવતિ ॥ ૧૪ ॥

હે ગુરો ! આપના ચરણકમલમાં પ્રણામ કરવાના સમયે
 મૃત્યુરૂપી ગાફું જે વિવિધ ભયરૂપી ભારથી ભરાઈ ગયું છે તે
 શિષ્યની ખાંધ ઉપરથી ખસી હેઠળ પડે છે (અર્થાત્ જેમ
 ઘણા ભારથી ભરેલું ગાફું ખળદ લાંબો થઈને સુએ કે તત્કાલ
 ધુંસરી ખસી જતાં ઉધું વળે છે તેમ આપને સાત્ત્વ કરવાના
 સમયે ભયભારથી ભરેલું મૃત્યુરૂપી ગાફું શિષ્યની ખાંધેથી ખસી
 ઉધું વળી જાય છે); અને હે નૃહરે ! આપના શિષ્યના મસ્તક
 ઉપર જ્યારે આપનો હસ્ત સ્થપાય છે ત્યારે અરૂપના સમગ્ર
 આનન્દના સામ્રાજ્યનો તેને અખંડ અભિષેક થતો હોય એમ
 જણાય છે (૧૪).

શ્રી
ગુ.મ.
૯

(આ શ્લોકમાં કવિએ 'રૂપક' અલંકારનો પ્રયોગ કર્યો છે).
ક્રમે પ્રાપ્તે ત્વત્તઃ સકલસુરવન્દ્યોઽમિતબલો
મહાબુદ્ધયુદ્ધેકો ભવતિ ચ સ શિષ્યોઽતિવિમલઃ ।
ક્રમે સિદ્ધે સાક્ષાન્નિરતિશયસિદ્ધચાલયવરો
ભવેજ્જીવન્મુક્તસ્તવ કરુણયા ભેદરહિતઃ ॥૧૫॥

જ્યારે મોક્ષપ્રાપ્ત સાધનક્રમની પ્રાપ્તિ આપના મુખથી
થાય છે ત્યારે આપનો શિષ્ય અપરિમિત સત્ત્વગુણવાળો, સકલ
દેવાને પણ વન્દવાયોગ્ય, અગાધ બુદ્ધિવાળો, અને અતિનિર્મલ
સ્વભાવવાળો થાય છે, અને જ્યારે તે સાધનક્રમની સિદ્ધિ થાય
છે ત્યારે આપની કરુણાથી નિરતિશય મોક્ષરૂપસિદ્ધિના મંદિર-
રૂપ, અને ભેદબુદ્ધિવિનાનો તે શિષ્ય શુદ્ધ-મુક્ત થાય છે (૧૫).

સ્તો.

सुराणां साम्राज्यं त्रिभुवनतले कीर्तिरचला
अजय्यत्वं लोके सुरदनुजमर्त्यप्रभृतिभिः ।

अनन्तायुष्कत्व सकलविभवाग्निर्नरहरे
विना त्वद्भक्तिं तत्फलराहितमेतन्मम मते ॥ १६ ॥

हे नृसिंह ! देवानां साम्राज्य, त्रिभुवनमां अचल कीर्ति,
देव, दानव અને મનુષ્યઆદિથી ન છનાવાપાશું, ચિરંજીવિત્વ,
અને મહત્ત્વ વિભવની પ્રાપ્તિ—એ સર્વ, આપની ભક્તિ ન હોય
તો, મારા મનપ્રમાણે નિષ્ફલ છે (૧૬).

जने सत्त्वोद्रेके भवति हि कृपालुर्भुरारिपु-
र्जने कर्मासक्ते भवति सकृपोऽजः प्रमुदितः ।

શ્રી,
ગુ.મ.
૧૦

મહાધોરે સામ્યાન્નનુ સકલરુદ્રાશ્ચ સદયા
મયિ ભ્રષ્ટે શિષ્યે પરમસદયઃ શ્રીનરહરિઃ ॥ ૧૭ ॥

(શ્લોક ૧૭ થી શ્લોક ૩૭ પર્યન્ત કવિ શ્રીદ'ષ્ટકૃપામહિ-
માનું વર્ણન કરે છે.)

જેનામાં સત્ત્વગુણનો આવિર્ભાવ થયો છે તેવા જનઉપર,
મુર નામના દ્રૈલના શત્રુ શ્રીવિષ્ણુભગવાન દયા કરે છે; રમે-
ગુણથી પ્રેરાઈ શુદ્ધ વિહિત કર્મોમાં આસક્તિવાળા પુરુષ ઉપર-
પ્રસન્ન થઈ શ્રીબ્રહ્મા ભગવાન કૃપા દર્શાવે છે; તમોગુણ અને
તેના કાર્યરૂપ મોહને વશ વર્તનાર જીવને એકાદશ રદ્રો દયા-
ભાવથી જીએ છે,— આ પ્રમાણે ત્રણ પ્રમુખ દેવતાઓની કૃ-
પા ગુણપક્ષપાતી છે, પરંતુ એક પણ ગુણ જેને વિશે નથી

એવા અટ શિષ્યરૂપ મારાઉપર શ્રીનૃસિંહસદ્ગુરુ પરમ દયાને
પ્રવર્તવે છે ! ! ! (૧૭)

પવિત્રત્વં સ્નાનૈર્વિવિધશુચિર્તીર્થાદિસાલિલે
મહાયજ્ઞૈર્દૃષ્ટા ગતિરમરલોકાદિષુ સતામ ।
તથા યોગાભ્યાસૈર્ભવતિ બહુસિદ્ધિર્ભુવિ પુમાન્
કૃપા નાન્યૈર્માર્ગૈસ્તવ કરુણયૈવાસ્તિ નૃહરે ॥ ૧૮ ॥

અનેક પવિત્ર તીર્થાદિના જલમાં સ્નાન કરવાથી પવિત્રતા પ્રાપ્ત થાય છે, મોટા યજ્ઞો કરવાથી સ્વર્ગાદિ લોકમાં સત્પુરુષોની ગતિ થાય છે, યોગાભ્યાસવડે પુરુષ બહુ સિદ્ધિઓથી યુક્ત થાય છે, પરંતુ શ્રીમહેશ્વરનો અનુગ્રહ, હે નૃસિંહસદ્ગુરુ ! આપની કરુણા વિના અન્ય માર્ગે થતો નથી (૧૮).

૭૮૭૦

સ્તા.

શ્રી
ગુ.મ.
૧૧

કૃપાસિદ્ધિર્નાન્યૈર્ભવતિ ભગવન્સાધનગણૈઃ

સ્વતઃસિદ્ધાઽતઃ સા પરકરણસાધ્યા ન કથિતા ।

યદા ભક્ત્યા સાધ્યેતિ કથયતિ કોઽપિ પ્રતિગતઃ

કૃપાં હિત્વા ભક્તિર્નહિ હૃદિ ભવેત્ કુત્રચિદપિ ॥ ૧૯ ॥

હે ભગવન્ ! અન્ય અનેક સાધનોના સેવનથી આપના અનુગ્રહની સિદ્ધિ થતી નથી, તેથી આપનો અનુગ્રહ સ્વતઃસિદ્ધ છે એમ કહે છે, તથા જીવોના કરણવ્યાપારથી તે જન્મ પામતો નથી એમ કહેવાય છે. અત્ર કોઈ પુરુષ વિરોધ લઈ એમ આ-ક્ષેપ કરે કે ‘ ભક્તિવડે તે અનુગ્રહ ઉત્પન્ન થાય છે ’ તો તેને ઉત્તર એજ દેવાનું કે અનુગ્રહવિના કોઈ પણ હૃદયમાં ભક્તિનો ઉદય થતો નથી (૧૯).

૧૧

न विष्णुस्त्रात्येभ्यो भवभयगणेभ्यः प्रमथितं
 न च बृद्धा ज्ञानं वितरति महाबुद्धिविभवे ।
 न चैवं रुद्रा वै कलुषनिचयान् घ्नन्ति भयदान्
 कृपादृष्टिर्यावत्तव न भवति श्रीनरहरे ॥२०॥

જ્યાં મુધી, હે નૃસિંહસદ્ગુરુ ! આપની કરુણાદૃષ્ટિ થતી
 નથી ત્યાંસુધી સાધકોની ઈચ્છાના વિષયભૂત શ્રીવિષ્ણુભગવાન
 પણ સંસારના અનેક ભયથી પીડાતા જનનું રક્ષણ કરતા
 નથી. વિશાલ બુદ્ધિથી શોભતા પુરુષને પણ શ્રીધ્વજના તત્વજ્ઞા-
 ન અર્પતા નથી, અને ભયને આપનારાં પાપના મમહોનો શ્રી-
 રુદ્રો નાશ કરતા નથી (૨૦).

દયાદૃષ્ટિર્યાવત્તત્ર ભવતિ તાવત્સુરગણા
ગુણાધ્યક્ષાઃ સર્વે હરિહરવિધીતિ પ્રવિદિતાઃ ।
સુસિદ્ધા ગન્ધર્વા દનુજમનુજાશ્ચાપિ મુનય-
સ્તથા યક્ષાદ્યાઃ સ્યુઃ સતતમનુકૂલાઃસકલતઃ ॥૨૧॥

ત્યાંમુધી આપતી કરુણા હોય છે ત્યાંમુધી દેવોનો સમુ-
દાય, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને રુદ્ર મંજારીઓળખાતા ત્રણ ગુણુના
અધિપતિઓ, ઉત્તમ સિદ્ધલોક. ગન્ધર્વ, મુનિઓ. મનુષ્યો, દે-
વો તથા યક્ષાદિ સર્વ દિશામાં અનુકૂળ રહે છે (૨૧).

સુધાયાં યત્તત્ત્વં સુરનિકરનિર્વાહકરણં
તથા જ્ઞાનાનન્દે સ્થિરતમસુખં યન્નિગદિતમ્ ।

समाधौ भुञ्जन्ते स्वयमुदितमोदं यमिवराः
 कृपांशस्याप्यंशे तव सकलमेतत्त्वगुरिव ॥ २२ ॥

દેવમમુદાયના નિર્વાહના માધનરૂપ જે તત્ત્વ અમૃતમાં ર-
 હેલુ છે, તથા જ્ઞાનાનન્દમા જે અખડ મુખ કહેવામાં આવે છે,
 તેમજ મમાધિમાં ઉત્તમ યોગિજનો પ્રમત્ત ચિત્તથી જે આનંદ-
 નું આનંદાદન કરે છે તે મધ્યગું આપની કૃપાના અંશના પણ
 અંશ માથે મરખાવતાં આણુતુલ્ય છે (૨૨).

(આ શ્લોકમા અમૃતાદિ ઉપમાનની ન્યૂનતા વર્ણવતાં ક-
 વિએ 'વ્યનિરેક' અલંકારનો પ્રયોગ કર્યો છે.)

अनेकेषां हन्त्री गतजनिकृतांहःशिखरिणां
 सुपुण्यानां माता निरुपमसुबुद्ध्याश्च जननी ।

શ્રી

ગુ.મ.

૧૩

સુભક્તાનાં ધાત્રી સકલસુખસંદોહધરણી

જયત્યેકા સાક્ષાત્પરમપદદાત્રી તવ કૃપા ॥ ૨૩ ॥

પૂર્વ જન્મમાં આચરેલાં પાપરૂપ, અનેક વ્રક્ષાનો ઉચ્છેદ કરનારી, પુણ્યોની માનારૂપ અનુપમ નિર્મલ શુદ્ધિને ઉદ્ભૂતકરનારી, સુભક્તોની ધાત્રી, અર્થાત્ તેમના ચિત્તમત્ત્વને પોષનારી, સર્વ પ્રકારનાં સુખરૂપ ફલને આપનાર પૃથ્વીરૂપ, અને પરમ પદનું સાક્ષાત્ દાન કરનારી આપશ્રીની કૃપા જ એકલી વિનય ને પામે છે (૨૩),

મનોમૃષ્ટિર્મુખ્યા સુગુણગણસૃષ્ટિશ્ચ સુભગા

યશઃપુષ્ટિઃ પૂર્ણા વિષયભવકષ્ટિપ્રશમના ।

સુધર્માણાં યાષ્ટિર્ભવમરણવધ્યૈષ્ટિરનઘા
તવ શ્રેયોવૃષ્ટિર્જયતિ કરુણાદૃષ્ટિરતુલા ॥ ૨૪ ॥

અંતઃકરણની મુખ્ય માર્ગની, સદ્ગુણસમૂહની પવિત્ર જન-
ની, કીર્તિને સમગ્ર પોપણ આપનારી, વિષયજનિત પીડાને શ-
માવનારી, સુધર્મેને અવલંબન કરવાની યદ્દિકા, જન્મમરણના
પાશને છેદનાર અસિધારા. અને કલ્યાણની વૃષ્ટિરૂપ આપશ્રીની
નિર્દોષ તથા અનુપમ કૃપાદૃષ્ટિ વિજય પામે છે (૨૪).

દરિદ્રં શ્રીવિષ્ણું જલનિધિસુતાશોભિતમિવ
જહં મૂકં સાક્ષાન્નિગમકુશલં શ્રીવિધિમિવ ।
મૃતં તદ્દુદ્ગ્રં મૃતિરહિતમૃત્યુંજયમિવ
કરોત્યેકા યા સા જયતિ નૃહરે તાવકકૃપા ॥૨૫॥

શ્રી

ગુ.મ.

૧૪

જેદરિને વિગ્ધુ સમાન સદમીથી શોભતિ અનાવે છે, જડ
અને મુગા, અર્થાત્ નિરહર મનુષ્યને વેદશાસ્ત્રમાં પ્રત્તા મમાન
કુશલ કરે છે, અને જન્મમરણરૂપ સંસારમાં વહેતા વિવશ પ્રા
ણીને મૃત્યુને જય કરનાર રદ્ર મમાન અમર કરે છે નેહી ને!
હે નૃસિંહ ! આપની જ કૃપા એકલી વિજયને પામતી જ્ઞવામાં
આવે છે (૨૫).

કલંકાલંકારં કલિકુટિલતાકૃષ્ટહૃદયં

મદાન્ધં ધૌરેયં ધૃતધનકધૂર્ભારમધમમ્ ।

ચલં ચિન્તાચૈત્યં મમ મુત્તમ્મિતિ પ્રેમલાસિતા

મુદા યા ધત્તે માં જયતિ નિતરાં સા તવ કૃપા ॥૨૬॥

કલંકના બૂપણરૂપ, અર્થોર મલકકલંકી, કલિની વલ્કનાથી
 આકપોયજ્ઞા અંતઃકરણવાળો, લોભરૂપી ધુંસરીને ધારણ કરનાર
 અધમ અને મદાન્ધ બળદ જેવો, અચ્ચિર ચિત્તવાળો અને ચિ-
 ન્તાના માંદેરરૂપ હું છતાં મારે વિશે 'આ તો મારો પુત્ર' એવી
 પ્રેમભાવનાથી શોભતી આપની જે કૃપા ઉત્સાહ સાથે મને પો-
 તાની પાસે લે છે તે સર્વોત્કૃષ્ટનાથી વિજ્યને પામે છે (૨૬).

પુનાતિ સ્નાનેન સ્મરણજલપાનાદિવિધિભિઃ

પદાજ્ઞાતા વિષ્ણોઃ સુરમરિદિતિ રહ્યાતિરભવન્ ।

પ્રમત્તં માં કિંતુ સ્મરણવિમુખં તે તુ કરુણા

પુનાત્યદ્વા તસ્માજ્જયતિ મુતરાં સૈવ જગતિ ॥૨૭॥

આ લોકમાં શ્રીવિષ્ણુના ચરણ કમલમાંથી નિકળેલી ગંગા સ્નાનવડે, જલપાનવડે તથા સ્મરણ કરવા વગેરેથી જનને પવિત્ર કરે છે, માટે 'દેવનદી' એ નામથી તે પ્રસિદ્ધ થતું છે. પણ આપની કરુણા તો પ્રમદી અને સ્મરણ પણ નહીં કરનાર મને ખરેખર પાવન કરે છે, માટે ગંગા કરતાં પણ અધિક પાવન કરવાની શક્તિવાળી હોવાથી તે જગતમાં વિજયને પામે છે (૨૭).

(આ લોકમાં 'અનિર્લેખ' અલંકારનો પ્રયોગ છે.)

दुरापं पुंस्त्वं हि श्रुतमपि च तत्रास्ति विरलं
कवित्वं तत्रापि प्रविरलमिहास्तीति कथितम् ।

પુનઃ શક્તિસ્ત્રાપ્યાસિવિરલભાવા નરહરે

તત્તોઽપિ ત્વન્નક્તિઃ પુનરપિ તત્તમ્તેઽક્ષરકૃપા ॥૨૮॥

આ લોકમાં મનુષ્યત્વ દુર્લભ છે, તેમાં પણ વિદ્યાપ્રાપ્તિ વિરલ છે. વિદ્વાન્ પુરુષોમાં કવિત્વ વળી અત્રિક વિરલ છે, કવિઓમાં પણ પ્રાનેભાશક્તિ દુર્લભ છે, પ્રાનેભાશક્તિવાળામાં આપની ભક્તિ દુર્લભ છે, અને ભક્તિમાનમાં આપની અવિનાશી કૃપાના પાત્ર તે, હે નૃસિંહ ! ધણાજ દુર્લભ છે (૨૮).

(ઉત્તરોત્તર વિરલતાના ઉત્કર્ષના કથનરૂપ ‘માર’ અલંકારનો કવિએ આ ‘લોકમાં પ્રયોગ કર્યો છે.)

નૃસિંહ ત્વચ્ચિત્તે સકલબલપૂર્ણે સુધરણે

સ્વતઃસિદ્ધબ્રહ્મા સુગુણગણપર્ણાતિરુચિરા ।

તથા યોગજ્ઞાનપ્રકટકુસુમપ્રેષ્ટવિભવા

કૃપાવલી મોક્ષાન્તિમસુફલનમ્રા વિજયતે ॥૨૯॥

હે નૃસિંહભગવન્ ! સધળા બળથી ભરપૂર આપના અંતઃકરણરૂપ સુંદર ભૂમિમાં પોતાની મેળે જેનું મળ ચોટેલું છે તેવી, અનેક સદ્ગુણરૂપ પત્રવાળી, યોગ અને જ્ઞાનરૂપ ખી-લેલાં પુષ્પોવડે જેની શોભા હૃદયને અત્યંત પ્રિય લાગે છે તેવી, અતિરમણીય કૃપાવલી મોક્ષરૂપ છેવટના સુંદર ફલવડે લગ્ની ગયલી વિજયને પામે છે (૨૯).

(આ શ્લોકમાં 'રૂપક' અલંકારનો પ્રયોગ છે.)

ત્વયા દત્તં દુઃસ્વં ત્વચરકૃતસૌખ્યાચ્છુભતરં

સુશિષ્યા જાનન્તિ પ્રચુરતમવિશ્વાસાનિધયઃ ।

परं त्वेतेषां चेद्भवति परिहासोऽन्यकुटिलैः

स मे हासोऽस्त्वेवं भवसि कृपया त्राणचतुरः ॥३०॥

આપના વિષે નિરતિશય શ્રદ્ધાના ભંડારરૂપ સુશિષ્યો જન-
લે છે કે આપે આપેલું દુઃખ બીજાઓએ આપેલા સુખ કર-
તાં અધિક કલ્યાણ કરનાર છે, તો પણ જો કદાપિ કેટલાક કુટિલ
જનો એવા શિષ્યોનું આ સંબંધમાં હાસ્ય કરે તો ભલે તેનું
હાસ્ય મારું થાઓ, કારણ કે તેમ થનાથી આપ કૃપાવડે મારા
રક્ષણમાં અધિક તત્પર રહેશો. (૩૦).

कलिध्वान्तं हृत्वा हृदयमपि कृत्वाऽतिविमलं

स्वकीयाङ्गे धृत्वा भयमपि च सित्वाऽधिजननम् ।

શિશોરાસિં શ્રુત્વા સદયમપિ મિત્વાઽઽર્તિનિચયાન્
સદા યોગક્ષેમા તવ હિ સુકૃપૈકા વિજયતે ॥ ૩૧ ॥

કલિજન્ય અંધકારને દૂર કરી, હૃદયને અતિનિર્મલ કરી,
પોતાના ખાળામાં શિશુને સ્થાપી, જન્મ સંબંધી તેના ભયને
નિવારણ કરી, તેની પીડા શ્રવણે ધરી, દયાભાવથી દુઃખસમૂહનો
નાશ કરી, પ્રાપ્ત કરવા યોગ્ય પદાર્થોની પ્રાપ્તિ કરાવી અને
પ્રાપ્ત થયલા પદાર્થોનું રક્ષણ કરી આપની કૃપા સર્વદા યોગક્ષેમનું
વહન કરે છે, અને તેથી જ તે સર્વત્ર વિજયને પામે છે (૩૧).

કૃપાયાસ્તે સામ્યં ન ચ નયનગામિ ત્રિભુવને
ત્રિપાપૌષધ્વંસે ભવતિ કઠિના વજ્રવદહો ।
શિશોર્દુઃસ્વં દદ્ધ્વા કુસુમસમમૃદ્ધી ભવતિ સા

મૃદુત્વં કાઠિન્યં ગુરુવર કૃપાયા અનુપમમ ॥૩૨॥

આપની કૃપાના સમાન કોઈ પણ પદાર્થ ત્રિભુવનમાં દષ્ટિ-
એ પાતો નથી, કારણકે માનસિક, વાચિક અને શારીરિક એ
ત્રિવિધ પાપોના સમૂહનો નાશ કરવામાં તે વજ્રજેવી કડિન છે,
અને શિશુનું દુઃખ જાદા પુષ્પવત્ કામલ અને છે; આ પ્રમાણે,
હે ગુરુવર ! આપની કૃપાનું કાઠિન્ય તથા મૃદુત્વ અનુપમ
છે (૩૨).

વિવેકી તે શિષ્યસ્તરતિ શુચિગુણપાર્પણફલાન્
પ્રમાદી શિષ્યસ્તે તરતિ હિ પરં તારયતિ ચ ।

સકીટં ત્વત્પાદે કુસુમમપિ ધૃત્વા નરહરે
વિચિત્રં માહાત્મ્યં તવ નિરુપમાનુગ્રહપરમ્ ॥૩૩॥

શ્રી

ગુ.મ.

૧૮

પવિત્ર-અપવિત્રપણાના વિવેકવાળો આપનો શિષ્ય પવિત્ર પુષ્પના અર્પણના ફલથી પોતાનો ઉદ્ધાર કરે છે, પણ વિવેક-વિચાર વિનાનો આપનો પ્રમાદી શિષ્ય તો, હે નૃસિંહ ! આપના ચરણ કમલમાં કીડાવાળું મલિન પુષ્પ અર્પણ કરી પોતે તરે છે એટલુંજ નહિ પણ અન્યને એટલે પુષ્પવર્તી કીડાને તારે છે: આ પ્રમાણે આપના અનુપમ અનુગ્રહનું માહાત્મ્ય વિવક્ષણ પ્રતીત થાય છે (૩૩).

(અત્ર કાવ્યની ચમત્કૃતિ 'વિરોધાભાસ' અલંકારમાં રહેલી છે. પ્રમાદી શિષ્યનું પતન ન થતાં ઉદ્ધાર થવાનું કલ્પે છે એ વિરોધ છે, પણ ભક્તિના અનવધિ આદરવાળો તે શિષ્ય હોવાથી તેનો પ્રમાદ અધોગતિરૂપ ફલને પ્રકટાવી શકતો નથી. આમ હોવાથી ઉક્ત વિરોધનો પરિહાર થઈ શકે છે.)

નિવાસો યદ્ગર્ભે નિરયસદ્દશે જાઠરદહે

તથા બાલ્યે વ્યાધૌ પરવશતયા દુઃખસહનમ્ ।

તથા સંસારાગ્નેર્દહનસહનં ચાપિ મરણં

તદેતત્સાફલ્યં યદિ નરહરે ત્વત્પદકૃપા ॥ ૩૪ ॥

હે નૃહરે ! જન આપના ચરણની કૃપા થઈ તો નરકમદ્દશ
તથા જઠરાગ્નિથી દગ્ધ થતા ગર્ભાશ્રાનમાં નિવાસ, બાલ્યાવસ્થા-
માં પરવશપણથી વ્યાધિનાં દુઃખ વેઠવાં, સંસારાગ્નિનો દાહ
સહન કરવા, અને છેવટ મરણ ભોગવવું—એ સર્વ સફળ થયું
ગણાય (૩૪).

(આ શ્લોકમાં ગર્ભાવાસ રૂપ અગ્નિય વસ્તુના સાકાર્યને
વર્ણનાં કવિએ ‘ અનુગ્રા ’ અલંકારની છાયા આણી છે.)

શ્રી

ગુ.મ.

૧૯

ત્વદીયં કારુણ્યં કુસુમસદૃશં શિષ્યાનિકરે
 પુનઃ શિષ્યાર્તીનાં હનનસમયે વજ્રસદૃશમ્ ।
 અનિર્વાચ્યં પુણ્યં પ્રતિદિવસમેતદિશતુ મે
 પરં પ્રેયઃ શ્રેયસ્તવ પદસરોજે પ્રણમતઃ ॥ ૩૫ ॥

આપની કરુણા શિષ્યસમૂહનું કલ્યાણ કરવામાં પુણ્યજેવી
 સુકુમાર છે, અને તેમનાં દુઃખનું દહન કરવાના પ્રસંગે વજ્ર-
 જેવી કઠિન છે; એવા વિલક્ષણ ધર્મવાળી આપની અનિર્વચનીય
 પવિત્ર કરુણા આપના પદપદ્મપ્રતિ નમન કરનાર મારા પરમ
 અભ્યુદય તથા નિશ્ચેયસને પ્રકટ કરવા સતત જાગ્રત્ રહો (૩૫).

ન યત્કોટિગ્રન્થૈસ્તિમિરમુપયાતીશ વિલયં
 જનાનાં ચિત્તસ્થં જનિમૃતિમહાચક્રચલનમ્ ।

कृपालेशेनैव प्रतिनियमरूपेण तव तन्
प्रकाशानन्त्येन प्रतिहतमहो श्रीनरहरे ॥ ३६ ॥

हे ६'श ! ज्ञेयानां हृदयमां रહેલું, जन्ममृत्युश्च भू-
त्यक्ते गतिमान् करनाई, अज्ञानश्च ज्ञे निमिर डोटिअन्थेथी
विनाश पाभतुं नथी, ते हे नरहरे ! आपनी कसल्याना लेशथी,
विश्वव्यवस्थाना नियमश्च आपना अनंत विनिप्रकाशवडे दूर
थाय छे (३६).

स्वभक्तानां जन्मप्रभृतिनिगडांश्छेत्तुमजनिः
स्वयं त्वं स्वीकर्तुं तनुनिगडमप्यन्यसदृशम् ।
न लज्जां धत्से भो निखिलपतिरैश्वर्यानिलयः
परा काष्ठा का रयात्तव तु करुणाया निजजने ॥ ३७ ॥

શ્રી

ગુ.મ.

૨૦

આપ જન્મરહિત (અનાદિ) છતાં, સર્વના પતિ છતાં.
તથા સર્વ કૈશ્વર્યના આલય છતાં અલક્ષ્મીના જન્મમરણાદિ
પાશને કાપવા અર્થે પમાર જનના જેવા શરીરરૂપ બંધને સ્વી-
કારવામાં લજ્જા ધરતા નથી; આ કારણથી આપના લક્ષ્મીજન
પ્રતિ આપની કરુણાની પરિસીમા કદા દશે તે મમળતું નથી (૩૭).

મહામાઙ્ગલ્યાનાં તવ પદપયોજં નિલયનં

મહામાધુર્યાણાં તવ મુખસરોજં સુભુવનમ્ ।

મહાવાત્સલ્યાનાં તવ હૃદયપદ્મં શુભગૃહં

ગુરો તસ્માત્સર્વં ત્વયિ વસતિ યદ્યચ્છુભતમમ્ ॥૩૮॥

(શ્લોક ૩૮ થી શ્લોક ૪૮ પર્યન્ત કવિ શ્રીદેવચરણકમ-
લમહિમાતું વર્ણન કરે છે,)

આપનાં ચરણકમલ મહામાંગલ્યના અધિકરણરૂપ છે, આ-
પનું મુખપદ મહામાધુર્યના સુંદર નિવાસરૂપ છે, આપનું
હૃદય મહાવાત્સલ્યના શુભ ગૃહરૂપ છે; આમ હોવાથી,
જગત્માં જે જે અત્યંત શુભ છે તે સર્વ હે ગુરો ! આપનામાં
રહેલું છે (૩૮).

मुनीनां चेतांसि भ्रमयति सदा या बलवती
तथा देवान दिव्ये विषयचयभोगे क्षिपति या ।

न सा माया भक्तांस्तव चरणलम्बांश्चलयति
दृढाधारं मन्ये तव पदसरोजं मम गुरो ॥ ३९ ॥

જે બલવતી માયા મુનિઓનાં ચિત્તને પણ ડગાવે છે,
તથા દેવાને પણ દિવ્ય વિષયસમ્પન્ન ભોગની આમંત્રિમાં
નાંખે છે તે, આપના ચરણનો આશ્રય કરનાર ભક્તોને ડગા-

વતી નથી; માટે, હે ગુરો! આપના ચરણકમલને હું દૃઢ આ-
ધારરૂપ માનું છું (૩૬).

(આ શ્લોકમાં, ભક્તોને ડગાવવામાં માયાના અસામર્થ્યના
હેતુનું વર્ણન કરવામાં 'કાવ્યલિંગ' અલંકાર છે; કમલ જેવી
મૃદુ વસ્તુને દૃઢ આધાર કહેવામાં 'વિનેધાભાસ' ની પણ
છાયા છે.)

પ્રપન્નાન્સંપન્નાન્સકલસુખસંપદ્ગુણગણૈઃ

કરોષીશાન ત્વં ચરણરજસા પુણ્યચરિતાન ।

પ્રપન્નાન્દુર્વૃત્તાનપિ કલુષમુક્તાન્પ્રકુરુષે

જહાનાં રક્ષાં ચ સ્વયમિવ કરોષીઙ્ય નૃહરે ॥૪૦॥

આપના ચરણકમલના પરાગથી જેમનાં આચરણ પવિત્ર

થયાં છે એવા શરણુ થયલા શિષ્યોને આપ મર્વ પ્રકારનાં મુખ
 સંપત્તિ તથા સદ્ગુણરાશિથી યુક્ત કરો છો, તથા હે ઈશ !
 દુષ્ટ આચરણવાળા પણ આપને શરણુ થયલા જ્ઞાને આપ
 પાપથી મુક્ત કરો છો, અને હે પૂજ્ય શ્રીનૃસિંહ ! જે મંદમ-
 નિવાળા હોઈ આપને શરણુ થયા છે તેમનું આપ જાતે જ
 રક્ષણ કરો છો (૪૦).

પરા શક્તિઃ કા સ્યાત્તવ ચરણભક્તિઃ સ્થિરતમા

પરા ભક્તિઃ કા સ્યાત્તવ પદયુગાસક્તિરચલા ।

દૃઢાસક્તિઃ કા સ્યાત્સકલસુખવાઙ્છારાહિતયા

યયાસક્ત્યા વ્યક્તિસ્તવ નરહરે ભાતિ હૃદયે ॥૪૧॥

શ્રેષ્ઠ શક્તિ જ્ઞાને કહેવી ! આપના ચરણની અત્યંત સ્થિર

ભક્તિને; શ્રેષ્ઠ ભક્તિ કોને કહેવી? આપના પદયુગલમાં અચલ
નિષ્ઠાને; અચલ નિષ્ઠા કોને કહેવી? સધળાં સુખની કામનાના
અભાવવાળી જે નિષ્ઠાવડે, હે નૃસિંહ! આપનું શુદ્ધ સ્વરૂપ હૃદ-
યમાં પ્રકટ થાય છે તેને (૪૧).

(આ શ્લોકમાં મુખ્ય 'પ્ર'ન' અલંકાર છે, તથા 'એકાવલી'
અલંકારની છાયા છે.)

યદા હૃત્મંથસ્ત્વં ત્વાયિ હૃદયસંસક્તિરથવા
તદા શુદ્ધં ચિત્તં ષડરિરહિતં શાન્તિસહિતમ્ ।
પ્રયાણં ચેજ્જન્તોર્ભવતિ વિરતે શાન્તહૃદયે
વિમુક્તિઃ સિદ્ધૈવ ત્વદવિચલપાદામ્બુજમયી ॥૪૨॥

જ્યારે આપ પ્રાણીના અંતઃકરણમાં વસો છો, અથવા

જ્યારે ભક્તના હૃદયનું આપના વિષે અનુમનધાન થાય છે,
ત્યારે તે ભક્તનું અંતઃકરણ પરિપુરહિત થઈ શાન્તિપૂર્ણ
થવાથી શુદ્ધ બને છે; એવા શાન્ત હૃદયથી જે પ્રાણીનું મરણ
થાય છે તે આપના અક્ષર પદ્મમત્સરપ મુક્તિ તેને સિદ્ધ જ
થાય છે, અર્થાત્ નિર્વાસન અંતઃકરણ પુનર્જન્મ ન આપનાં
અક્ષરપદ્મ જે બ્રહ્મ તેની સાથે અભિન્ન થઈ વિરમે છે (૪૨).

न तां विद्यां मन्ये तव पदयुगे भक्तिरहिता

न तज्ज्ञानं मन्ये तव पदसरोजाच्च विमुखम् ।

न तद्दधानं मन्ये तव पदपयोजાપ્તિરહિતं

न तद्वित्तं मन्ये तव चरणयोर्नार्पितमिह ॥ ४३ ॥

જે લૌકિક વિદ્યા આપના ચરણયુગલની ભક્તિવિનાની છે

તેને હું વિદ્યા ગણતો નથી; જે તત્ત્વજ્ઞાન આપના પદ્મમલથી
 વિમુખ છે તેને હું જ્ઞાન ગણતો નથી; જે ઉપામનારૂપ ધ્યાનથી
 આપના પદપદ્મની પ્રાપ્તિ થતી નથી તેને હું ધ્યાન ગણતો નથી;
 અને લૌકિક અભિમાનના વિષયરૂપ જે દ્રવ્ય આપના ચરણમાં
 અર્પણ કરવામાં આવતું નથી તેને હું દ્રવ્ય ગણતો નથી (૪૩).

ન હીમૌ તે પાદૌ મુવિભવવિમુક્ત્યોદ્દતમૌ

મહાસ્તમ્ભૌ મન્યે ભવતરણનૌકૂપયુગલમ્ ।

દૃઢૌ યોગજ્ઞાનોભયભુવનરોહાર્થમથવા

સમારોહિણ્યઃ દ્વૌ યમિસુનુતદણ્ડૌ નરહરે ॥૪૪॥

હે નૃસિંહ! આ જે પ્રત્યક્ષ વિદ્યમાન છે તે આપના ચ-
 રણ નથી, પરંતુ તેમને ભુક્તિ તથા મુક્તિના અત્યન્નદૃઢ મ-

હાસ્તંભરૂપ, અથવા તો ભવમાગરને તરવા અથે નૌજની કાડીના
યુગલરૂપ, અથવા તો યોગ અને જ્ઞાનરૂપ હિલય મન્દિર ઉપર
ચઢવાની નિસરણીના, યોગીઓથી ભારી રીતે મુનિ કરાયલા,
એ દૃઢ દૃઢરૂપ હું માનું છું (૪૪).

(અપ્રમતુતના આરોપાર્થે પ્રમતુતધર્મ નિષેધરૂપ 'અપદ્મનુતિ'
અલંકારનો આ શ્લોકમાં પ્રયોગ છે.)

મહાચિન્તાભૂજી વ્યથયતિ મનઃપંકજમહો

ત્વદંદ્રયબ્જદ્વંદ્વાર્પણસમુચિતં મે નરહરે ।

અહં ભૂજીયુક્તં તદપિ તવ પાદે નુ નિદધે

મનઃપદ્યં ભૂજી જ્ઞાતિતિ ચ વિમુક્તિ હિ ભજતઃ॥૪૫॥

આપના ચરણકમલયુગલ આગળ અર્પણ કરવા યોગ્ય

મારા મનરૂપ કમલને મહોટી ચિન્તારૂપ બ્રમરી પીડા કરે છે,
તો પણ હું તે પીડા કરનારી બ્રમરીસહિત એ મનરૂપ પક્ષને
આપના ચરણ આગળ અર્પણ કરું છું; આશ્ચર્ય એ છે કે
સત્વર એ પક્ષ તથા બ્રમરી બંને મુક્તિને પ્રાપ્ત થાય છે, અર્થાત્
ચિન્તા શમે છે, અને મન સ્વરૂપલીન થાય છે (૪૫).

ત્વદીયં પાદામ્ભઃ પ્રશમયતિ તાપત્રયમહો
તથાऽપીમાં તૃષ્ણાં ઈયરહિતવર્હીં દહતિ તન્ ।

વિચિત્રં સામર્થ્યં તવ પદજલસ્યેશ્વર ગુરો
લતાં શ્રદ્ધાં તદ્વિ સતતમભિવૃદ્ધિં ગમયતિ ॥૪૬॥

હે હશ્વર! હે નૃસિંહસદ્ગુણે! આપના ચરણકમલનું જલ
ત્રિતાપને શાંત કરે છે, તથાપિ આ અજ્ઞય જેવી જણાતી

નૃશ્ણાડપ વેલીને તે બાળે છે. અહો! એ ચરણામૃતનું મામર્ય
વિચિત્ર જણાય છે, કારણ કે તેનું તે જ જલ શ્રદ્ધાડપ લતાને
નિરંતર વૃદ્ધિ પમાડે છે (૪૬).

(અત્ર એક જ જલમાં પ્રશમન અને પોષણડપ ગુણમાથે
દાહ કરવાડપ ગુણનો આરોપ કરી કવિએ ‘વિદોદ્રાભામ’ની
ઠાયા આણી છે.)

प्रयच्छेत्सेच्छेभ्यस्त्वभिलाषितमेकं तदपि च
हितं स्याद्वा न स्यादभिलषणभेदादिह गुरो ।
न योग्यस्त्वत्पादोपमितिकथने कल्पविटपी
सदा ते पादोऽयं वितरति विनेच्छां हितमहो ॥४७॥
કલ્પવૃક્ષ સકામ પુરુષોને એક + ચ્છેતું કલ આપે છે, અને

તે પણ દૃઢતા બેઢી, હે ગુરો ! હિતરૂપ હોય કે ન પણ
હોય; આ કારણથી કંપવૃક્ષ આપના ચરણની ઉપમામાં આપી
શકાય તેમ નથી. અહો ! દૃઢ કર્યા વિના આપના ચરણ હિ-
તને જ પ્રવર્તાવે છે (૪૭).

तथैवं साम्योक्तौ प्रभवति न चिन्तामणिरपि
कृपासिन्धो ! चिन्ताप्रशमनबलौ ते तु चरणौ ।
विना संकल्पं ते पदनस्वमणीनां हि किरणा
हितानन्त्यं नित्यं मम तु रचयन्त्येव नृहरे ॥४८॥

તેવી જ રીતે, હે નૃહરે ! હે કૃપાસિન્ધો ! ચિન્તામણિ
પણ ઉપમાનપદને યોગ્ય નથી, કારણ કે આપના ચરણ ચિન્તા
શમાયવાના સામર્થ્યવાળા છે. આપના ચરણનખરૂપ મણિના

કિરણો સંકલ્પ કર્યા વિના મારા અનંત હિતને નિરંતર સાધે
જ છે (૪૮).

(આ શ્લોકમાં ઔપચ્યની અનિષ્પત્તિ શબ્દશ્લેષ ઉપર
આધાર રાખે છે. ચિન્તામણિ=(૧) ધારેલું આપનાર મણિ; (૨)
ચિન્તા આપનાર મણિ. જે ચિંતા આપનાર મણિ હોય તે
ચિન્તા શમાવનાર પનાર્થના ઉપમાનરૂપ શી રીતે થઈ શકે !)

સદા ભક્ત્યા ક્ષિપ્રં મુખમલસુકુણ્ડે નરહરે
હૃત્રિષ્યં તે નામામૃતમલિલસાંસિદ્ધિકરણમ ।
સ્વજિહ્વાસ્ત્રમેણ પ્રતિહત્વમલં સિદ્ધિભુવનં
જનં ત્રેતાગ્ન્યામં સકલસુરસેવ્યં ચ કુરુતે ॥૪૯॥

(શ્લોક ૪૯, ૫૦, તથા ૫૧ માં કવિ શ્રીદત્તનામામૃત-

શ્રી

ગુ.મ.

૨૬

મહિમાનું વર્ણન કરે છે.)

હે નૃહરે! જે હોતારૂપ અભિમાની મુખરૂપ યશકુંડમાં,
પેતાની જિહ્વારૂપ સરવાવડે, સધળા પ્રકારની સિદ્ધિને પ્રકટ
કરનાર આપના નામરૂપ અમૃતને હોમદ્રવ્યરૂપે ભક્તિપૂર્વક નાંખે
છે, તે પુરૂષને તે નામામૃત ત્રેતાજ્વિ (ન્નિષ્ણ, આર્દ્રપત્ય અને
આહવનીયરૂપ ત્રણ અગ્નિ) જેવી દિવ્ય પ્રભાવાળો, તથા સધ-
ળા દેવાવડે પણ મેવવા ગ્રોજ્ય બનાવે છે (૪૯).

‘ ગુરો મોહપ્રેતો વિવિધપઠનૈસ્તીવ્રતપસા
પરાભૂતો મૂતઃ સ તુ ન ભવતિ પ્રજ્ઞાનિકરૈઃ ।
સ એવ ત્વન્નામાશ્વર્યરમમન્ત્રૈરવિદુષા
મયાઽનાયાસેનાભિભવમુપયાતિ પ્રતિહતઃ ॥૧૦॥

હે ગુરો ! મોહરૂપ જે વિશ્વાચ વિવિધ પદ્ધતિઓ તથા તીવ્ર
તપવડે વિદ્વદ્વર્ગથી પરાભવ પમાડી શકતો નથી, તે જ પિ-
શાચ તું અવિઠાનું છતાં મારાવડે, આપના નામાદરરૂપ પરમમંત્ર-
ના પ્રભાથી, અનાયાસે દયાયલો પરાભવ પામી ગયો છે (૫૦).

શરીરં નિર્વીર્યં વિષયગદ્ભુક્તં મમ ગુરો
મનશ્ચિન્તાદગ્ધં વિકલમતિચાપલ્યસહિતમ્ ।
કથં યોગે જ્ઞાને મમ નુ ગતિરીશાતિકઠિનં
ત્વદીયં નામૈકં જયતિ ભવનૌસાધનમિદમ્ ॥૫૧॥

મારું શરીર બલવિનાનું અને વિષયરૂપ રોગથી ગ્રસ્ત છે,
અંતઃકરણ ચિન્તાથી દગ્ધ થયેલું છે, તથા વિવૃક્ત બુદ્ધિની
અપક્વતાથી યુક્ત છે; આથી, હે ઇશ ! અનિકઠિન યોગ અને

જ્ઞાનમાં મારો પ્રવેશ શી રીતે થાય ? ખરેખર મારે તો સંસાર-
સમુદ્ર તરવામાં આપના નામરૂપ નૌકા જ પરમ સાધન
છે (૫૧).

સુકીર્ત્યાસ્તે ગાને રસિકહૃદયૈઃ શિષ્યનિકરૈઃ

કરૈઃ સ્પૃષ્ટા શીઘ્રં ગુણરણનપુણ્યાન્મૃતપશૂન્ ।

સુસારંગીતન્ત્રીર્નયતિ નિતરાં દેવસદનં

કથં ધન્યા ન સ્યુઃ સ્તુતગુણગણાશ્ચતેનજનાઃ ॥૫૨॥

(શ્લોક ૫૨ તથા ૫૩માં કવિ શ્રીદેવગુણકીર્તનમહિમાનું
વર્ણન કરે છે.)

રસિક હૃદયવાળા શિષ્યોએ આપની પવિત્ર કીર્તિનું ગાન
કરવા અર્થે હાથવડે સ્પર્શમાં આણેલી સારંગીનો તાર આ-

પના ગુણકીર્તનવડે પવિત્ર બનેલાં મૃત પશુઓનં (મારંગીના તાર બનાવવામાં જે પશુઓનાં આંતરડાંનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય તેને) અર્ગપ્રાપ્તિ અવશ્ય કરાવે છે, તો આપના ગુણમબુદ્ધાન્તું કીર્તન કરનાર સચેતન મનુષ્યો કૃતાર્થ કેમ ન કહેવાય ? (૫૨)

મૃદક્ષસ્તે ભક્તૈર્ભજનસમયે હે નરહરે

હતશ્ચર્મણ્યેવં તવ ગુણગણોદ્ગાત્રનુચરઃ ।

પશૂન્ પઞ્ચત્વર્ણાન્ ગમયતિ સુરત્વં હિ સુતરાં

કૃતાર્થાસ્તે યે સ્યુસ્તવ પદયુગે લગ્નમનસઃ ॥૫૩॥

હે નૃસિંહ ! ભજનકાલે આપના ભક્તજનવડે વગાડવામાં આવતે, અને આપના ગુણમબુદ્ધાન્તું ગાન કરનાર પુરુષના

અનુચરરૂપ મૃદંગ પોતે જે પશુઓના ચર્મનો ખનડો છે તે
મૃત પશુઓને દેવપદની અવશ્ય પ્રાપ્તિ કરાવે છે, તો આ-
પના ચરણયુગલમાં ક્ષિત્તિન ચિત્તવાળા પુરુષો કૃતાર્થ થાય એ સ્વા-
ભાવિક છે (૫૩)

વિરુદ્ધે પ્રારબ્ધે વિપદવસરે ઘોરવિષમે

વિકારે બન્ધૂનાં કનકધનકાનાં ધનહતૌ ।

ત્વદીયાજ્ઞામજ્ઞાજ્ઞનિતકુજનાસંગદહને

ત્વમેવાસિ ત્રાતા નરહરિગુરોઽતીવ સદયઃ ॥૫૪॥

(શ્લોક ૫૪, ૫૫ તથા ૫૬ માં કવિ શ્રીકૃષ્ણના રક્ષિતૃધર્મના
મહિમાનું વર્ણન કરે છે.)

જ્યારે પ્રારબ્ધ અવગું થાય, ઘોર કટ આપનાર વિપત્તિ-

નો અવસર આવે, સુવર્ણના લોભવાળા અજનેનાં અંતઃકરણ
 દ્રવ્યના નારકાલે વિકારી થાય. અર્થાત્ એવદ્યન્ય ખને, તથા
 ત્યારે આપની આજના ભંગથી પ્રાપ્ત થતા દુઃખનોના મંખ-
 ધથી પ્રકટ થતા સંતાપનો સમય હોય ત્યારે હું નૃસિંહમહાગુરુ !
 આપ જ અનિદ્યાસુ રક્ષણ કરનાર છો (૫/).

પ્રદત્તેऽપ્યુદ્બોધે નિજકુમારિજન્યાદ્ઘૃઠબલાદ્

નિમગ્નાનાં કષ્ટે સદય ઇહ કો રક્ષણપરઃ ।

કૃપાકૃપારોઽયં નરહરિગુરુઃ ક્ષાન્તિનિલયઃ

સં એવ ત્રાતાઽસ્તિ પ્રચુરતમસંકષ્ટશમનઃ ॥૫૫॥

તત્ત્વના બાધ આપ્યાં છતાં પણ પોતાની કુમતિથી ઉત્પ-
 ન્ન થયેલા દુરાગ્રહના બળવડે દુઃખમાં પુએલા મનુષ્યોને દયાસુ

થઈ કોણ રક્ષણ કરવા તત્પર છે ? (ઉત્તર) કરણના સમુદ્રરૂપ
અને શાન્તિના નિવાસરૂપ એક શ્રીનરહરિગુરુજ છે, અને ધણાં
ગાઠ દુઃખાને સમાવનાર તે જ રક્ષક છે (૫૫).

કૃતે સ્વાજ્ઞામજ્ઞે ભયકરકૃતાન્તોપમરુષો
વિમૂઢેષુ શિષ્યેષ્વસહનહૃદઃ સન્તિ ગુરવઃ ।
મહાદોષે શિષ્યેઽપ્યતિકરુણયા ત્રાણકુશલો
નૃસિંહઃ પ્રેમાદ્રો મધુરાહિનવાક્યશ્ચ સહનઃ ॥૫૬॥

પોતાની આજ્ઞાનો ભંગ થાય ત્યારે ભયંકર યમના જેવા
ક્રોધ કરનારા, અને મૂઢ શિષ્યોપ્રતિ અસહિષ્ણુ પ્રકૃતિવાળા
આ જગતમાં ગુરુઓ ધણા છે, પણ મહાદોષવાળા શિષ્યપ્રતિ
અતિકરુણાવડે રક્ષણ કરવામાં કુશલ, સ્નેહદર્શ અંતઃકરણવાળા,

અને મધુર તથા હિતકર વાર્ણને ઓલનાર તથા હામાવાળા તે
શ્રીનૃસિંહ જ છે (૫૬).

વિદેહાવસ્થાનાં ભવતિ ભવમોક્ષાત્સુખમિતિ
પ્રસિદ્ધં સર્વત્ર ત્વદનુકથનાનુષ્ઠિતિવલાત્ ।

ત્વયા સુદ્ધાત્સલ્યાદ્દૃતકરલતાનાં તુ ભયદે
કુયોનિક્રાન્તેઽસ્મિન્ ભવસરણમર્ગેઽવ્યવિકૃતિઃ ॥૫૭॥

(શ્લોક ૫૭ તથા ૫૮ માં કવિ શ્રીદેવદાસે અત્યમહિમાનું
વર્ણન કરે છે.)

આ સંસારની નિવૃત્તિથી વિદેહ અવસ્થામાં ગયલા જનોને
સુખ થાય છે એમ સર્વત્ર પ્રસિદ્ધ છે. પરંતુ વાતસલ્યવડે આપે
જેમની કરલતાને આશ્રય આપ્યો છે તેવા સાધકોને, આપના

શ્રી

ગુ.મ.

૩૦

અનુશાસન પ્રમાણે કહેલા અનુપ્રાન અર્થાત્ સાધનના અલ્પવડે
દુઃખદ યોનિઓથી ભરપૂર અને ભય આપનાર જન્મમરણાદિ
સંમારના માર્ગમાં પણ અવિકારજન્ય મુખ હોય છે (૫૭).

સુવિદ્યાસંપૂર્ણે વિભવગણયુક્તે તુ ગુરવો
भवन्ति स्नेहार्द्रा इति भुवि मया लोकितमिह ।

तथापीमं शून्यं जनमखिलविद्यादिविभवैः

समालिङ्ग्योत्पन्नास्तव नयनयोः स्नेहसरितः ॥५८॥

આ જગતમાં મારા જેવામાં આવ્યું છે કે મનવિદ્યાથી
યુક્ત તથા મોટા વિભવવાળા શિષ્યને જેમ ગુરુઓ સ્નેહથી આર્દ્ર
થાય છે, પરંતુ કોઈ પણ પ્રકારની વિદ્યા, ગુણગ્રાહિ વિભવવિ-
નાના આ જનને આલિંગન કરી આપના નેત્રમાંથી સ્નેહની

સ્તો.

૩૦

નદીઓ વહે છે!!!! (૫૮)

કલૌ ઘોરેઽરણ્યે કુમતિકુતરૂણાં ચ નિચયે

દુરાચારસ્તેને કુગુણપશુપીઢેઽતિગહને ।

તથા કૌલાચારૈરતિકુટિલમાર્ગે નરહરે

વિશુદ્ધં પન્થાનં દિશસિ खलु कल्याणकरणम् ॥૫૯॥

(શ્લોક ૫૯ તથા ૬૦ માં કવિ શ્રીદેવના ઉપદેશકધર્મના મહિમાનું વર્ણન કરે છે.)

આ કલિરૂપ ઘોર અરણ્ય કે જેમાં દુર્મનિરૂપ કુત્મિત વૃક્ષોના સમૂહ છે, દુષ્ટાચારરૂપ ચાર રસ્તા છે, દુર્ગુણરૂપ પશુઓની પીડા થાય છે, અને કૌલાચારરૂપ અત્યંત વધુ માર્ગ છે તે અનિગદ્ધન અરણ્યમાં, હે નૃસરે! આપ નિઃસંશય પવિત્ર તથા

કલ્યાણકર માર્ગનો ઉપદેશ કરો છે (૫૬)

કલિધ્વાન્તાક્રાન્તાશ્ચ કુગુરુકુસિદ્ધાન્તકલુપાઃ
સમસ્તા રાદ્ધાન્તા વિષયમયપાશ્વળ્ડાવિકલાઃ ।
તથાઽપ્યેકસ્ત્વં હિ પ્રભુરમિ સુસિદ્ધાન્તનિલયઃ
સદાચારાધારો ભવમરણવિચ્છેદનપરઃ ॥૬૦॥

સત્રણા સિદ્ધાન્તો કલિકાલના અંધકારથી યુક્ત થયેલા,
અયોગ્ય ગુરુઓના વિચારથી મલિન થયેલા, તથા વિષયોથી
ભરપૂર પાશ્વળ્ડાવડે શોભાવિનાના થઈ રહેલા છે; તો પણ
સત્સિદ્ધાન્તના ભુવનરૂપ, સદાચારના આધારરૂપ, અને જન્મ
મરણનો નાશ કરવામાં તત્પર આપ એક જ જગત્માં શોભી
રહ્યા છો (૬૦).

पिता माता भ्राता सुतनयसુમित्रે च भगिनी
 न च स्नेહोत्पीडाः स्वजनसुहृदो बन्धुनिकराः ।
 हितं कुर्युर्यादृक् त्वममितकृपासिन्धुनृदरे !
 करोषि त्वत्पादांबुजरस्तशिशोः सर्वहितदः ॥६१॥

(શ્લોક ૬૧ તથા ૬૨ માં કવિ શ્રીધૃષ્ટના હિતકર્તૃત્વધર્મના
 મહિમાનું વર્ણન કરે છે.)

અમાર કૃપાના સ્મરરૂપ હે વૃદ્ધરે ! સર્વ હિતને આપના-
 રા આપ, આપના ચરણકમલમાં પ્રીતિવાળા શિષ્યનું જેટલું
 હિત કરે છે, તેટલું પિતાથી, માતાથી, ભાઈથી, સુપુત્ર તથા
 સુમિત્રથી, બહેનથી, સ્નેહથી હિતરાધ જતા સ્વજનથી તથા
 મત્યુપકારની આશા નહિ રાખનારા સુહૃદથી, તેમજ બન્ધુસ-
 મુદાયથી થતું નથી (૬૨). . .

મહેશત્વાદેકં ગુરુપદમથોચૈઃ પરતરં
મહેશસ્ત્વં તસ્માદ્ગુરુપદધરો માસિ ભગવન્ ।
સ્વશિષ્યાણાં શ્રેયઃ પરમપદલાભાય સતતં
તનોપિ શ્રેષ્ઠસ્ત્વં સકલભયભારં ચ હરસિ ॥૬૨॥

સર્વોત્કૃષ્ટ ગુરુપદ શ્રીમહેશ્વરમાં જ સંભવે છે, અર્થાત્ પરમ ગુરુતા શ્રીમહેશ્વરમાં જ હોય છે; આપ શ્રીમહેશ્વર જ છો, તેથી હે ભગવન્ ! ગુરુપદને ધારણ કરો છે. આપ કે જે શ્રેષ્ઠ છો તે સ્વશિષ્યોને મોક્ષપદ આપવાના હેતુથી સર્વદા તેમનું કલ્યાણ સાધો છો, અને તેમના સધના લયભારને હરો છો (૬૨).

(શ્લોક ૬૩ તથા ૬૪ માં કવિ શ્રીદષ્ટના ઔનાર્યધર્મના મહિમાનું વર્ણન કરે છે).

વિના ગ્રન્થં જ્ઞાનં વિતરસિ ચ શિષ્યેઽતિવિશદં
 વિના વાર્ણીં બોધં જનયાસિ તથા તસ્ય હૃદયે ।
 વિના યત્નં સિદ્ધિં પરમગહનાં યચ્છાસિ ગુરો
 ત્વયા દત્તા શિક્ષાઽચલપદસુદીક્ષૈવ વિદિતા ॥૬૩॥

હે નૃસિંહસદ્ગુરો ! આપ ગ્રંથવિના અત્યંત નિર્મલ જ્ઞા-
 નને શિષ્યમાં પ્રકટ કરો છો; વાર્ણીવિના તેના હૃદયમાં વસ્તુનું
 ભાન કરાવો છો; યત્નવિના પરમગહન મોક્ષરૂપ સિદ્ધિનું દાન
 કરો છો; આમ હોવાથી, આપની અપૂર્વ શિક્ષણ આપવાની
 પદ્ધતિ અચલ પદપ્રાપ્તિની સર્વોત્તમ દીક્ષા જ ગણાય છે (૬૩).

(ગ્રન્થાદિ પ્રસિદ્ધ કારણવિના જ્ઞાનાદિ કાર્યની ઉત્પત્તિના
 કથનરૂપ ‘વિભાવના’ અલંકારનો શ્લોકમાં પ્રયોગ છે.)

અયં દત્તો દેહો જનનિજનકાભ્યાં નરહરે
જરાવ્યાધિવ્યાધૈર્મરણશરલક્ષીકૃતતયા ।
ન સૌલ્યૈકસ્થાનં ભવતિ સ તુ કારામૃહસમ—
સ્ત્રવ્યા દત્તં જ્ઞાનં હ્યુભયાવિધમોક્ષાય ભવતિ ॥૬૪॥

હે નરહરે ! માતાપિતાથી અપાયલો લોકપ્રસિદ્ધ દેહ, જરા
તથા વ્યાધિરૂપ પારધીઓવડે મરણરૂપ બાણથી તકાયલો હો-
વાથી સુખના એકાન્તસ્થાનરૂપ નથી, પણ બંધીખાના જેવો છે.
પણ આપે આપેલું જ્ઞાન તો બંને પ્રકારના મોક્ષને અર્થાત્
જીવન્મુક્તિ તથા વિદોર્જવસ્થાને પ્રકટ કરનાર થાય છે (૬૪).
(લોકપ્રસિદ્ધ માતાપિતા કરતાં જ્ઞાનપ્રદાતા ગુરૂની ઉત્કૃષ્ટતા
આ શ્લોકમાં ધ્વનિત થાય છે.)

अहो पौनःपुन्यं मम कुचरितानां नरहरे
 दयानन्त्यं तेऽपि क्षमितुरधिदेवस्य परमम् ।
 न चेदेवं स्यात्तन्मम गतिरहो कैव हि भवेत्
 क्षमा मानातीता जयति तव विश्वंभर गुरो ॥६५॥

(આ શ્લોકમાં કવિ શ્રીદેવદાસમામલિમાનું વર્ણન કરે છે.)

હે નરહરે ! અહો મારા દુષ્ટ કૃત્યોનું પુનઃ પુનઃ આચરણ
 અને તેવુંજ અદ્ભુત આપ સર્વેશ્વરનું અને ક્ષમાસાગરનું કાર-
 ણ્ય !! જે આપનું કારણ્ય એવું ન હોય તો મારી શી ગતિ
 થાય ! હે વિશ્વંભર ગુરો ! આપની અપરિમિત ક્ષમાનો જય
 જયકર છે (૬૫).

શ્રી

ગુ.મ.

૩૪

અનેકક્ષીરામ્બોનિધિનિધિસુતાહૈમગિરય—

સ્તથાઽનેકાચ્છશ્રીહિમગિરિસુતાશમ્ભુવૃષભાઃ ।

તથાઽનેકેન્દુશ્રીસુરસરિત્તે ઈશાન નૃહરે

યશસ્તુલ્યત્વં તે કચિદપિ ન ગચ્છન્તિ ભગવન્ ॥૬૬॥

(આ શ્લોકમાં શ્રીછટ્ટયશોભહિમાનું વર્ણન કરે છે.)

હે ભગવન્ ! હે ઈશાન ! હે નૃસિંહ ! અનેક ક્ષીરસાગર-
લક્ષ્મી, તથા અનેક હિમાલય, શુદ્ધ ઘૃતિવાળાં હિમાલયનાં પુત્રી
પાર્વતી, શંકર અને તેમનો વૃષભ, તથા અનેક ચન્દ્રમા અને
ગંગાની ઘૃતિ પણ આપના યશની શુભ ઘૃતિસમાન નથી(૬૬).

ન પશ્યન્તિ પ્રાજ્ઞાઃ સ્વમતિમહિમાસક્તમનસો

ન સિદ્ધા નો દેવા ન ચ પઠનસક્તા બલયુતાઃ ।

ધનાઢ્યા નો શૂરા વિવિધવિભવા મૈવ નૃહરે

યથા પશ્યાન્તિ ત્વાં સકલરાહિતા દીનશિશવઃ ॥૬૭॥

(શ્લોક ૬૭ થી શ્લોક ૭૨ પર્યન્ત કવિ શ્રોષ્ટના મહિમાનું
સામાન્યતઃ વર્ણન કરે છે.)

જેવી રીતે સકલ લૌકિક સંપત્તિવિનાના, અર્થાત્ અર્કિયન
દીન બાલકો આપને જોણે છે, તેવી રીતે હે નૃહરે ! પોતાની
બુદ્ધિના મહિમામાં આસક્ત ચિત્તવાળા ડાહ્યા મનુષ્યો, સિદ્ધ જનો,
દેવો, શાસ્ત્રોના અધ્યયનમાં લીન થયેલા વિદ્વાનો, બલવાન
પુરુષો, અને અતિ ધનવાન, શૂરાઓ તથા વિવિધ વિભવવા-
ળાઓ પણ જાણુતા નથી (૬૭).

ત્વદગ્રે કલ્યાણં સકલશુભવસ્તૂનિ ચ ગુરો

અલં તસ્માત્કિંચિદ્વિરલમુપહારાય ન ભવેત્ ।

ત્વદગ્રે નો ચિન્તા ક્વચિદપિ તતઃ સાઽતિવિરલા
નવીના મે હૃત્સ્થા ભવત ઉપહારીભવતુ સા ॥ ૬૮ ॥

હે ગુરો ! આપના આગળ સર્વ કલ્યાણકારી અને પુણ્યરૂપ વસ્તુઓ પુષ્કલ છે, તેથી તેમાંથી તો કંઈ વિરલ વસ્તુ આપને ઉપહાર આપવા યોગ્ય નથી; પણ આપની પાસે ચિન્તા કદાપિ રહેતી નથી અને તેથી તે અતિવિરલ છે, માટે મારા હૃદયમાં રહેતી આ નવીન ચિન્તારૂપ પદાર્થ આપને ઉપહાર થાઓ (૬૮).

(કવિનો ભાવ એવો છે કે ઇષ્ટને અર્પણ કરવા યોગ્ય વસ્તુ વિરલ અને નવીન હોવી જોઈએ. સર્વ કલ્યાણમય શુભ વસ્તુઓની શ્રીઈષ્ટપાસે ખેંટ નથી, માટે તેવી વસ્તુઓ વિરલ અને નવીન ગણાય નહિ, તેથી યોગ્યતાની ચિન્તા શ્રીઈષ્ટને અર્પણ કરવા યોગ્ય ગણે છે. વળી અમંગલ વસ્તુ ઇષ્ટ પાસે કદી રહેતી નથી, તેથી ચિન્તારૂપ

અમંગલ વસ્તુ દાંડ પાસે અપોયા છતાં પણ રહેવાની નહિ, તેથી
આ અર્પણરૂપ ક્રિયા અને પદ્ધતી લાભકારક છે.)

गुरो माहात्म्यं ते सकलनिगमेषु प्रविदितं
स्मृतीनां संघाते कथितमपि पुण्यैर्मुनिवरैः ।

पुराणेषु स्पष्टं प्रथितमितिहासेष्वपि वरं

षडाम्नायेऽपीश स्फुटतरमिवाभाति भगवन् ॥६९॥

હે નૃસિંહભગવન્ ! આપનું મહાત્મ્ય સકલ શ્રુતિઓમાં
વિખ્યાત છે, સ્મૃતિઓના રાશિમાં પવિત્ર ઉત્તમ મુનિઓથી
વર્ણાયેલું છે, પુરાણોમાં સ્પષ્ટ છે, ઇતિહાસમાં રૂઢી રીતે લખા
યેલું છે, અને હે ઈશ ! પર દર્શનામાં પણ અધિક સ્ફુટપણે પ્રકટ
છે (૬૯)

મમાલ્પિષ્ટા વુદ્ધિર્લઘુ મન इदं गीर्मितबला
महिष्ठं माहात्म्यं तव हरिहराद्यैरपि नुतम् ।
कथं पारं यातुं महिमजलधौ तेऽस्मि सबलो
निमग्नोऽहं धन्यो महिमजलसिन्धौ तव गुरो ॥७०॥

મારી બુદ્ધિ અત્યંત અલ્પ છે, મન બલવિનાનું છે, વાણી સમર્યાદ બલવાળી છે, આપનું માહાત્મ્ય તો હરિહરાદિથી પણ સ્તુતિ કરવા યોગ્ય તથા અનવધિ વિસ્તારવાળું છે; આથી આપના મહિમારૂપ સિન્ધુના પારને પામવા હું કેવી રીતે સમર્થ થાઉં? ત્યારે, હે ગુરો ! એ સિન્ધુમાં ડૂબેલો હું પોતાને ધન્ય મમજી છું (૭૦).

यथा दीपः पात्रं कनकरचितं मृण्मयमुवा

ન જાનીતે તૈલં ઘૃતમવરજં સ્નેહમથવા ।

પરં ત્વેકાં વર્તિ ગુરુવર સદા શ્રિષ્યતિ તથા

પરં ડ્યોતીરૂપસ્ત્વમસિ નૃહરે ભક્તિવશગઃ ॥૭૧॥

જેમ દીપ, પાત્ર સોનાનું છે કે મૃત્તિકાનું છે, પાત્રમાં રહેલી વસ્તુ તેજ છે, ધી છે, કે બીજા કશા પદાર્થના ચીકણો રમ છે ને બાણુતો નથી, પણ માત્ર દીવંદને જ વળગે છે, તેમ હે નૃહરે ! પરમ જ્યોતીરૂપ આપ માત્ર ભક્તિને અધીન રહે! છે. (૭૧).

સુખં દુઃખં દત્વા કૃતિફલગદજ્જનં સદગદં

વિમુક્ત્યારોગ્યં ત્વં જનયસિ નિજાનાં નરહરે ।

મહાવૈદ્યો માત્રાનિયમકુશલસ્ત્વં ન હરાસિ

શિશોઃ શ્રદ્ધાશક્તિં મિતિનિયમમુત્ક્રમ્ય દયયા ॥૭૨॥

કર્મના ક્ષત્રરૂપ આધિવ્યાધિને હણનાર ઉત્તમ ઔપધરૂપ
સુખ અને દુઃખને આપી આપ, હે નૃહરે ! સરણાગતને વિમુ-
ક્તિરૂપ આરોગ્યનું દાન કરો છો. આપ માત્રાના નિયમેમાં કુશલ
મહોદય મંસાર વૈદ્ય છો, કેમ કે દયાવડે માત્રાના નિરમનું
ઉત્ત્રાંધન કરી યાલકની શ્રદ્ધાશક્તિને આપ હરતા નથી (૭૨).

फलं किं नत्रस्य त्वदनुपममूर्तीक्षणमिदं

फलं किं घ्राणस्यामलचरणनिर्माल्यसुरभिः ।

फलं किं वक्त्रस्येश्वर ननु तवोच्छिष्टविघसः

फलं किं जिह्वायास्तव गुणकथाः श्रीनरहरे ॥ ७३ ॥

(શ્લોક ૯૩, ૭૪, તથા ૭૫ માં કવિ ઇન્દ્રિયાદિના સાર્થ-
કથનું વર્ણન કરે છે.)

નેત્રનું ફલ શું ! આપની અનુપમ મૂર્તિનું દર્શન, ઘ્રાણે-

ન્દ્રિયનું ફલ શું ? આપના વિમલ પદ્મના નિર્માલ્યનો મુગંધ ગ્રહ-
શુ કરવો તે; મુખનું ફલ શું ? હે ભગવન્ ! આપના હિચ્છિતનું
પ્રાશન; રસનાનું ફલ શું ? હે નૃહરે ! આપના ગુણોની કથા (૭૩).

फलं किं श्रोत्रस्य श्रवणमिह ते पुण्ययशसां
त्वया कारुण्येनोदितहितकरादेशवचसाम् ।
फलं किं शीर्षस्य त्वदयपदधूलीसहितता
त्वदीयादादेशात्स्वारतिमथ तत्कृन्तनमपि ॥७४॥

શ્રોત્રનું ફલ શું ? આ સંસારમાં પવિત્ર યશઃવાળાં, આપે
કરુણાવડે કહેલાં હિતકર ઉપદેશરૂપ વાક્યોનું શ્રવણ; મસ્તકનું
ફલ શું ? આપના કલ્યાણમય ચરણની ધૂલિથી યુક્ત થવું તે, તથા
આપની આસાથી તેનું સ્તવર કપાવું તે (૭૪).

फलं दैर्घ्यमस्य प्रपदपरिपूजा तव गुरो
फलं चांध्योरेकं तव हि परिचर्यादिकरणम् ।
फलं चित्तस्यैकं तव सुखमयध्यानमचलं
फलं देहस्यैकं तव सुकरुणाप्राप्तिराखिला ॥ ७५ ॥

आहुओंनुं इल शुं ? हे गुरो ! आपना यरलुना अत्र-
लागनी यथाविधि पूज्ज करवी ते; पगनुं परम इल शुं ? आ-
पनी सेवाआदिनुं अनुष्ठान; यित्तनुं परम इल शुं ? आपनुं
सुप्पमय अविच्छिन्न ध्यान; देहनुं परम इल शुं ? आपनी सर्व
प्रकारनी भंगलमय करुणा प्राप्त करवी ते (७५).

त्वदीये पशूपे स्मरणयजने हृत्पशुरयं
निबद्धस्तत्रैव प्रहनिमुपयातीश बलये ।

હનં મુક્તં ચિત્તં ભવતિ યજમાનસ્ય મમ તત્
સમર્થ મોક્ષાય પ્રશમમયસૌખ્યાય ચ સદા ॥૭૬॥
શ્રીઘટસ્મરણુયશ્નુ માહાત્મ્ય દર્શાવતાં કવિ કહે છે:—

આપના ચરણરૂપ સ્તંભ સાથે સ્મરણરૂપ યજ્ઞમાં બાંધેલો
આ મનરૂપ પશુ ત્યાં જ બલિદાનરૂપે નાશ પામે છે, અર્થાત્
શ્રીઘટચિન્તનમાં મન વિલાય છે. આ પ્રમાણે અભિમાનીરૂપ યજ્ઞ-
માનનો તે મનરૂપ પશુ હણાઈ, સ્થૂલ દેહથી છૂટી નિત્ય તૃપ્તિરૂપ
આનંદમય મોક્ષને મેળવવા સમર્થ થાય છે, અર્થાત્ શ્રીઘટના
સ્મરણુયજ્ઞમાં મન પોતાનો સ્થૂલભાવ ત્યજી નિર્વાસન બની
સાક્ષી આત્મામાં લયને પામી કૈવલ્યની અભિવ્યક્તિ કરે છે (૭૬).

ગુરો મામુદ્ઘૃત્ય ત્વમગપશુયોનિભ્ય ડચિતં
મનુષ્યત્વં દત્વા સ્વયમપિ ચ માં ત્રાતુમુદિતઃ ॥

શ્રી

ગુ.મ.

૩૯

સદાઽન્નં વહ્નં મે દિશસિ કૃપયા વિશ્વભરણો
મહાશ્રેયોમાર્ગે નયસિ કરમાદાય વિકલમ્ ॥ ૭૭ ॥

શ્રીઘટાવતરણસંકેત મૃત્યવતાં કવિ કહે છે:—

હે ગુરો ! પાપાણુદિ સ્થાવર અને પશુઓનિમાંથી મારો ઉદ્ધાર
કરી, ભોગ તથા અપવર્ગની સિદ્ધિ કરાવના યોગ્ય મનુષ્યત્વને
પ્રાપ્ત કરાવી, આપ પોતે જ મારું રક્ષણ કરવાને ઉદય પામ્યા
છો: હે વિશ્વંભર ! આપ સર્વદા અન્નવસ્ત્રાદિ કૃપાવડે આપો છો
અને નિઃશ્રેયમના માર્ગમાં મારા ધ્રુજતા કરને ઝાડી આપ લઇ
જાઓ છો (૭૭).

સુશિષ્યાણાં પ્રજ્ઞાં તનુ સમવલોક્યેશ્વર તવ
પ્રસાદસ્તે ચિત્તે ભવતિ રહસીવ પ્રકટિતઃ ।

મહામૌર્ય દૃષ્ટ્વા મમ હતમતેર્હાસ્યમુદિતં
ત્વદીયં ત્રૈલોક્યં ધવલયતિ નિત્યં નરહરે ॥૬૮॥

(શ્લોક ૭૮ થી શ્લોક ૮૭ પર્યન્ત કવિ અભિમાનના ત્યાગ-
પૂર્વક પોતાની નિકૃષ્ટતાનું જાણ કરે છે.)

હે ઇશ્વર ! આપના મુશિખોની બુદ્ધિને જાહેર આપના ચિ-
ત્તામાં જાણે મુખ રીતે પ્રમન્નતા પ્રકટ થાય છે, પણ-હું
કે જે જડ બુદ્ધિનો છું તેની પરમ મર્ષાતાને જાહેર નિષ્પણે
પ્રકટ થતું આપનું હાસ્ય સર્વદા આ ત્રૈલોક્યને ઉત્તર ગતાવે
છે (૭૮)

ગતં વાલ્યં સ્વલૈર્વિષયવિગિસૈર્યૌવનમિદં
હતપ્રાયં મન્યે પરમવિપદુન્પાદનબલા- ।

જરા તિષ્ઠત્યગ્રે મરણદયિતા કિન્તુ નૃહરે
ગુરો ત્વં હૃત્સ્થશ્ચેન્નિશ્ચિલમપિ તન્મજ્જલમિવ ॥૭૯॥

રમવામાં મારી બાધ્યાવસ્થા વીતી ગઈ, આ યૌવન વિષય-
રૂપ બાણુવડે લગભગ નાશ પામી ગયું છે, અને મહોટી વિપ-
ત્તિઓને પ્રકટ કરવાનું જેમાં સામર્થ્ય છે એવી મૃત્યુની પ્રિયા
જરાવસ્થા આગળ ઉભેલી છે, તો પણ, હે નૃસિંહ ! આપ જે
હૃદયમાં વસો છો તો તે સર્વ મંગળરૂપ થઈ રહેશે (૭૯).

મહૈશ્વર્યં સ્વામિન્સ્તવ મમ તુ ધૈર્યં ન હૃદયે
મહાપુણ્યૌઘસ્ત્વં પરમપતિતોઽહં તુ પિશુનઃ ।
ન ચાહં તે યોગ્યસ્ત્વમનુકૃપયૈવોચિતમિવ
સ્વલં શિષ્યં મત્વા સુસ્વયસિ કૃપાનાથ નૃહરે ॥૮૦॥

હે સ્વામિન! આપ મહોટા ઐશ્વર્યવાળા છો, અને મારા હૃદયમાં તો ધૈર્ય પણ નથી; આપ મહોટા પુણ્યના સમૂદ્રરૂપ છો, અને હું તો વિશ્વાસ ન કરવા યોગ્ય પરમ પરમ પાપી છું; આ પ્રમાણે આપને યોગ્ય હું નથી, તો પણ, હે કૃપાનાથ નૃસિંહ ! આપ આ ખત્ર શિષ્યને યોગ્ય ગણી માત્ર અનુકંપાથી સુખ આપો છો (૮૦).

न मे जातिर्विद्या न च मतिबलं धर्मपरता

न मे श्रद्धा भक्तिर्न च नियमयोगादिकमपि ।

न मे शुद्धिर्ज्ञानं न च तव पदोपासनमपि

ततो दृष्ट્વैકं ते विरुद्धमवसीश त्वमिह माम् ॥૮૧॥

હું ઉત્તમ જાતિવાળો નથી, મારે વિદ્યા નથી, શુદ્ધિઅથ

નથી, ધર્મપરાયણતા નથી, શ્રદ્ધા નથી, ભક્તિ નથી, નિયમ-
યોગાદિક સાધન નથી, શારીર તથા માનસ શુદ્ધિ નથી, તત્ત્વ-
જ્ઞાન તથા આપના ચરણની ઉપાસના પણ નથી; તેથી, હે
ઈશ ! માત્ર આપના શિરદ્વારે લક્ષ કરી આપ મારું રક્ષણ
કરો છો (૮૧).

પ્રભો કાલાનન્યાત્વગમૃગકુકીટાદિષુ તથા
ભ્રમન્વૃક્ષાદીનાં જડતરશરીરેષુ बहुधा ।
न मुक्तोऽद्यापीश प्रचुरतमपापेन च कलौ
समुत्पन्नोऽहं त्वां गुरुमुपलभे केन विधिना ॥८२॥

હે પ્રભો ! પશુ, પક્ષી, કીટાદિ યોનિમાં, તથા વૃક્ષાદિનાં
સ્થાવર અત્યંત જડ શરીરોમાં અહુ પ્રકારે અનન્ત કાલ ભમી
મુક્ત થયા વિના કલ્પયુગમાં પાપસહિત જન્મ પામેલો હું, હે

શિ ! કેવે પ્રકારે આપને શ્રીમદ્ગુરુરૂપે પ્રાપ્ત કરું ? (૮૨).

ન મે ષટ્સંપત્તિઃ કથમિવ ભવેન્મેઽધિકૃતતા

તતો વેદાન્તાશ્ચ્યં ભવતિ ન હિ શાસ્ત્રં શ્રવણગમ્ ।

મનોભોગે સત્ત્વં યમનિયમહીનં ન ચ તતો

ભવેદ્ યોગો ગમ્યો મમ નરહરે ક્ષીણવપુષઃ ॥૮૩॥

મારે શમદમાદિ ષટ્સંપત્તિ નથી તેથી અધિકાર જ
ક્યાંથી હોય ? અધિકારના અભાવે વેદાન્તશાસ્ત્ર શ્રવણગોચર
થતું નથી, અંતઃકરણ વિષયોમાં આસક્ત છે અને યમનિયમા-
દિ સાધન વિનાનું છે; તેથી હે નરહરે ! આ નિઃસત્ત્વ શરીર-
વાળા મને યોગ પણ મિલે થતો નથી (૮૩).

(આ તથા આ પછીના બે શ્લોકમાં કૈવલ્યપ્રાપ્તિનાં મંત્રણાં
અદ્વિરંગ અંતરંગ સાધનોનો કવિએ ઉલ્લેખ કર્યો છે. નિત્ય-

નૈમિત્તિકાદિ કર્માનુગતવડે ચિનયુક્તિ થયા પછી શ્રાગુદિ વિચાર-
રૂપધાન, ધ્યાનાદિ ક્રિયાપ્રધાન, અથવા ભજનાદિ મિશ્રમાર્ગના
સેવનથી જીવજનનો અમેદસાક્ષાત્કાર શાસ્ત્રમાં વડ્યો છે. આમાંથી
કોઈ પણ માર્ગમાં પોતાની સ્થિતિ ન માનનાર કવિ શ્રીમદ્ગુરુની
અકારણ કરુણાનું અવગમન કરે છે.)

ન નિત્યાણ્યં કર્મ પ્રતિદિનમર્ચ્યાં ભવતિ મે

તતશ્ચિત્તસ્ય સ્યાત્કથમમલતા નાથ કથય ।

મયા નાનુગ્રાનં કૃતામેહ તુ નૈમિત્તિકમપિ

કથં ગાર્હસ્થ્યોત્થો દુરિતનિવયો યાસ્યતિ લયમ્ ॥૮૪॥

પ્રતિદિન અર્ધ્યને લીધે માર'થી નિત્યકર્મ થતાં નથી;
તેથી, હે નાથ! કહે! ચિત્તની નિર્મલતા શી રીતે થાય! મેં
નૈમિત્તિક કર્મોનું અનુગ્રાન કર્યું નથી, તેથી ગૃહસ્થના સામાનિક

વ્યવહારજન્ય દ્રોષોનો સમૂહ શી રીતે લયને પામે ? (૮૪).

इयं जिह्वावली भजनफलयुक्ता भवति चेत्
फलं तत्संसारव्यवहृतिमरुत् पातयति च ।

उपायः कः स्वामिन्भवजलविपाराय नृहरे

विना ते कारुण्यं कलिसमयसंग्रस्तमनसः ॥ ૮૫ ॥

આ જિહ્વારૂપ વેલી ભજનરૂપ ફલયુક્ત થવા આવે છે કે તત્કાલ સાંસારિક વ્યવહારરૂપ વાયુ તે ફલને ખેંચી દે છે; હે નૃહરે ! હે પ્રભો ! કલિકાલથી ત્રાસ પામેલા ચિત્તવાળા મારે માટે સંસારસાગર તરવામાં આપની કરુણાવિના હવે કયો ઉપાય રહ્યો ? (૮૫).

प्रयत्नैः कुर्वेऽहं प्राविरलमलं चित्तभवनं

પ્રભો ત્વદ્વામાય પ્રગુણમિવ યાવન્નરહરે ।

કલિન્તાવશિન્તાં પ્રસભમતિગર્હ્યામુપવધૂં

નિજાં પાપોત્તાપપ્રસવનિકટાં વામયતિ ભોઃ ॥૮૬॥

હે નૃહરે પ્રભો ! મારા અન્નઃકરણુ મંદિરને, વામનારૂપ અંકુશને દૂર કરી, આપને વાસ કરવા અર્થે, મક્તરલિન અર્થાત્ સ્વચ્છ અને સુંદર બનાવું છું કે તન્કાલ કલિ, અતિનિંદ્ય ચ-
રિતવાળી, અને પાપ તથા સંતાપને જન્મ આપના માટે ઉન્મુખ થયેલી પોતાની ઉપસ્ત્રી (રાખેલી સ્ત્રી) ચિંતાને ત્યાં સત્તર વાસ કરાવે છે (૮૬).

ભવાંભૌધૌ ભીતઃ સતતમવિનીતોઽહમધમો

ભયધ્યાનં કુર્વેઽભયકર ભવદ્ધ્યાનવિમુખઃ ।

પ્રમો સર્વાત્રાસઃ શિશુમુકૃપયા દર્શયસિ તે

स्वरूपं भीतिघ्नं बहुभयचयेऽप्यस्मृतमपि ॥८७॥

સંભારમાગરમાં ફુગવાના ભયમાં પડેલો, સર્વિધ અવિ-
નયવાળો, અને અધમ હું, હે અભયરૂપ દામ આપનાર ! આ-
પના ધ્યાનથી વિમુખ રહી ભયનુંજ ધ્યાન કરું છું. તો પણ
આપ સર્વાંતર્યામી હોવાથી બાલક ઉપર કૃપા કરો, હે પ્રભો !
ધણા ભયમા મ્મરણમાં પણ નહિ આણેતું એવું આપનું ભયહર
સ્વરૂપ દર્શાવો છે ' !! (૮૭).

(યો યચ્ચિન્તઃ સ એવ સઃ જે જેનું ધ્યાન કરે છે તે તેના
જેવો થાય છે, આ નિયમના અપવાદરૂપ કવિની કલ્પના છે.
પોતે ભયનુંજ ધ્યાન કરે છે, તો પણ શ્રીદૃષ્ટ સર્વાંતર્યામી હો-
વાથી ભયના ધ્યાનમાં પણ પોતાનું ધ્યાન થતું માની પામર
જીવને નિર્ભય સ્વરૂપનું દર્શન આપે છે એ આશ્ચર્ય છે !)

અતીવ વ્યગ્રા મે ભવતિ માતેરાપદ્મજાતા
લયં યાતિ ક્ષિપ્રં પઠિતમપિ સંકષ્ટકલિતમ્ ।
તથાઽપ્યેકં સૌખ્યં વિતરતિ તવ ધ્યાનમમલં
તતો દેહીશ ત્વચ્ચરણરતિમચ્છામભયદામ્ ॥૮૮॥

શ્લોક ૮૮ થી શ્લોક ૧૦૦ પર્યંત કવિશ્રીકૃષ્ણપ્રતિ યાચના
કરતાં કહે છે:—

આપત્તિના સમૂહથી હણાયલી મારી શુદ્ધિ વ્યાકુલ રહે
છે, તથા કષ્ટવંડે ગ્રાસ કરેલી વિદ્યા પણ સત્વર વિજય પામે
છે, તો પણ આપનું પવિત્ર ધ્યાન માત્ર અદ્વિતીય સુખને પ્રસરાવે
છે, તેથી હે ઈશ ! અભય આપનારી આપના ચરણપ્રતિની
નિર્મલ નિષ્ઠા મને આપો (૮૮).

વરં મે કાષ્ટત્વં તવ ચરણપાદૂપદગતં

મનુષ્યત્વાદ્ ભ્રષ્ટાચરણવિમુક્તાદ્ ગર્વજનનાત્ ।

વરં સ્વલ્પાયુર્મે તવ ચરણપૂજાકુસુમવ-

શ્ચિરંજીવિત્વં નો યદિ તવ પદાસક્તિરહિતમ્ ॥૮૯॥

૨ । પના ચરણકમલથી વિમુખ થઈ ભ્રષ્ટપણાને પ્રાપ્ત થ-
યલા, તથા ગર્વને પ્રકટ કરનાર મનુષ્યત્વ કરતાં આપના ચરણની
પાદુકારૂપે કાક બની રહેવું એ મને અધિક રુચે છે, તથા આ-
પના ચરણની પૂજનમાં અર્પાયલા પુષ્પની પેઠે મારું અલ્પ આ-
યુષ્ ભલે હો, પરંતુ આપના ચરણકમલપ્રતિ નિઃશ્વાસિનાનું દીર્ઘ
જીવન મારે જોઈતું નથી (૮૯).

ત્વદીયે સાંનિધ્યે સકલભયશોકામિશમને

ભયાદ્ગારાગારો વિષયમૃગતૃષ્ણાનલમયઃ ।

અયં સંસારો મે ભવતિ ન હિ દુઃસ્વાય ભગવન્

તતઃ સાંનિધ્યં મે સતતમિહ દેહીશ્વર ગુરો ॥૯૦॥

હે ભગવન્ ! સકલ ભય અને શોકરૂપ અગ્નિને શમાવ-
નાર આપના આનંદપ્રમયે ભયના અંગારાનો સમૂહ જેમાં છે
એના, તથા વિપયની મૃગતૃષ્ણારૂપ અગ્નિમય આ સંસાર
દુઃખના કારણરૂપ થતો નથી, માટે, હે સર્વેશ્વર ગુરો ! સર્વદા
આ જગત્માં મને આપની સમીપતા આપો (૬૦).

મહાદુઃસ્વાર્તાનાં ત્વમાસિ શરણ વિશ્વવિદિતં

ત્વદન્યં કં યાયાં શરણમહમાપદ્રણહતઃ ।

સ્વકં દીનાધારં વિરુદ્ધમમલં વીક્ષ્ય નૃહરે

ભવ ત્રાણે મે મો ગુરુવર સુસજ્જો ભવરણે ॥૯૧॥

મહાન દુઃખોથી પીડાતા પ્રાણીઓના આપ વિશ્વવિખ્યાત
 શરણુ છો, તો અગણિત આપત્તિઓથી હણાયલો હું આપને
 તથા અન્ય કેને શરણુ જાઉં ? હે નૃહરે ! દીનના અવશંબનરૂપ
 આપના નિર્મલ ગિરુદ્ધપ્રતિ લક્ષ કરી સંસારરણુમાં મારા
 રક્ષણમાટે હે ગુરુવર ! આપ સારી રીતે સજ્જ થાઓ (૯૧).

अहं दोलालोलो गवलगलघण्टोपमगति-

महामोहो मत्तः प्रबलगवलो हे नरहरे ।

विरागं ते दूतं परमबलमाज्ञापय यतः

स हत्वा तत्कण्ठात्तव हि यजने वादयतु माम् ॥९२॥

હું હીંચકાની પેઠે ઝૂંતતો, બળહત્તા કંઠે બાંધેલા ઘંટ જેવો
 છું, અને મહામોહ એક મત્ત અને બલિષ્ઠ બળદ જેવો છે,

અર્થાત્ મહામોહરૂપ બળદ જ્યાં ગતિ કરે છે ત્યાં મારે તેના ઘાંટની પેઠે સાથે ધસડાવું પડે છે; મારે આપના અતિબલવાન વિરાગરૂપ દૂતને મોકલો જે એ મહામોહરૂપ બળદના ગળેથી મારો છૂટકારો કરી આપના યજ્ઞનમાં મારી યેજ્ઞના કરે (૯૨).

મનો મત્તાલિર્મે વિવિધવિષયોત્ફુલ્લકુસુમૈઃ

સમાકૃષ્ટો બ્રહ્મઃ ક્ષણમપિ ન તિષ્ઠત્યટતિ ચ ।

સ તે પાદાંભોજદ્વયમભયદં સૌખ્યસદનં

કૃપાકૃષ્ટઃ શીઘ્ર પ્રવિશતું ગુરો યાચિત્તમિદમ્ ॥૯૩॥

વિવિધ વિષયરૂપ વિકસિત પુષ્પોથી આકર્ષાયેલો અને તેથી બ્રહ્મ થયેલો મારો મનરૂપ મત્ત બ્રમર ક્ષણભર પણ સ્થિર રહેતો નથી; અને જ્યાં ત્યાં લમે છે, તે પુનઃ આપની કૃપાથી આકર્ષાઈ આપના ચરણારવિદ્યુગરૂપ અભયપ્રદ શાંતિમંદિરમાં

સત્વર પ્રવેશ કરે એ જ, હે ગુરો ! ૨ । પની પાસે યાચવાનું છે (૯૩).

અહં ત્વાત્મદ્રોહી ગુરુવર મમોદ્ધારકરણ-
સ્ત્વમેવાસ્યેકો મામપકૃતિકરં પાહિ ભગવન ।

ન શક્યં તે ગાતું ત્વદુપકૃતયો વા ગણયિતું
યતો જિહ્વા દ્વેકા મતિરવચનાઽઽયુઃપરિમિતમ્ ॥૯૪॥

દેહાદિ અનાત્મ પદાર્થત્રિપે આત્મબુદ્ધિ બાંધનાર હોવાથી
હું આત્મદ્રોહી છું, એ પાપમાંથી આપ જ, હે ગુરુવર ! મારો
ઉદ્ધાર કરનાર છો. મારે હે ભગવન ! હું કે જે અપકાર કરનાર
છું તેનું આપ રક્ષણ કરો. આપના ઉપકારને ગાવા તથા ગણવાનું
બની શકે તેમ નથી, કારણ કે જિહ્વા એક છે, બુદ્ધિ મૂક છે,
અને આયુષ્ અલ્પ છે (૯૪).

પ્રયત્ને ત્વાં સ્મર્તુ હૃદયબલહીનોઽહમફલઃ
સમાકૃષ્ટશ્ચાન્યૈર્વિષ્યાનિકરૈઃ સ્યૈર્યરાહિતઃ ।
ન તે સાક્ષાત્કારં ગુરુવર લભે કિં તુ વશધીઃ
સ્વતઃ સિદ્ધધ્યાનઃ સ્મર કરુણયા મામવ પિતઃ ॥૧૫॥

આપનું સ્મરણ કરવાના પ્રયત્નમાં હૃદયબલવિનાનો હું
નિઃફલ થાઉં છું, કેમ કે ત્રિપદસમહથી આકર્ષાઈ ચિત્તના
અર્થને હું ખાઈ ખેડી છું, આથી આપના સાક્ષાત્કારને હું
મેળવી શકતો નથી. માટે હું પિતા ! આપ કે જે શુદ્ધિઉપર
નિયંત્રણ કરનાર છો, અને સ્વતઃ યુક્તયોગી છો તે કરુણાવડે
મારું સ્મરણ કરો અને મને રક્ષો (૬૫).

સદા યેષાં તુષ્ટિર્જનયતિ ચ તુષ્ટિં તવ ગુરો
ત્વદીયાન્તે શિષ્યા અનાહિતરતાઃ સિદ્ધકરુણાઃ ।

મહાત્માનસ્તેષાં ભવતુ મયિ કારુણ્યમમિતં

ભવેદ્ યન્મે ચિત્તે તવ ચરણલગ્ના દૃઢરતિઃ ॥૧૬॥

જેમના ચિત્તની પ્રસન્નતા, હે ગુરો ! આપના પ્રસાદને
પ્રકટાવે છે તે સિદ્ધ કરુણાવાળા અને જનહિતમાં પ્રીતિવાળા
આપના શિષ્યોની મારા ઉપર અપરિમિત કરુણા થાઓ, જેથી
આપના ચરણમાં મારે પ્રેમ દૃઢ થાય (૯:).

પ્રમત્તં માં શિષ્યં વિષયવિષકીટં તૃણસમં

ચલશ્રદ્ધાસ્તંભં વિકલહૃદયં પાપકુશલમ્ ।

મહાદોષાગારં તવ ચરણસંધ્યાનવિમુક્તં

વિમૂઢં કારુણ્યાદવ ભવમયોચ્છેદન ગુરો ॥૧૭॥

હે મંસારના ભયનું ઉચ્છેદન કરનાર ગુરો ! હું કે જે

શ્રી
ગુ.મ.
૪૮

પ્રમાદી શિષ્ય છું, તુચ્છ વિષયવિપત્તા કીટ જેવો છું, ડોળા
અદ્વારૂપ સ્તંભવાળો છું, અસ્થિર હૃદયવાળો છું, પાપમાં કુશલ છું,
મદાદોષોના ભંડારરૂપ છું, આપના ચરણના ધ્યાનથી વિમુખ છું,
અને વિમુદ્ધ છું—તેને આપ કરુણાથી રક્ષો (૬૭).

સુશુભ્રં છત્રં ત્વચ્ચરણકમલ મૂર્ધનિ મમ
નલ્લજ્યોત્સ્નાસ્તંબા ધવલરુચયશ્ચામરગણાઃ ।

દૃઢો મે વિશ્વાસસ્ત્વાયિ મમ સુરાજાસનમલં

તદેવં સામ્રાજ્યં ભવતુ મમ નિત્યં હિ ભગવન ॥૧૮॥

હૈ ગુરો ! આપના ચરણ કમલરૂપ અત્યંત સ્વેત છત્ર
મારા મન્નક ઉપર હોઃ ચરણનખમાથી નિકળતી જ્યોત્સ્નાનાં
કિરણોનું મંડલ સ્વેત વર્ણના આમર રૂપ થાઓઃ આપનામાં
અચલ અદ્વા તે માટે સુંદર અપર્ય રાજ્યાસન થાઓઃ હૈ ભગવન!

સ્તો.

૪૮

આ પ્રમાણે માટેં માત્રાત્મ્ય નિરંતર થાઓ (૬૮).

(આ 'લોકમાં કાવ્યની ચમત્કૃતિ ' ઉપર ' અત્ર કારને લીધે છે.)

દિને વા રાત્રી વા પરમવિભવે વા વિપદિ વા
ગૃહે વા ડરણ્યે વા મ્વજનનિકરે વા રિપુષુ વા ।
સમાવૌ વોત્થાને મમ સમમંતેર્નાથ દિવસાઃ
કદા ત્વત્માંનિધ્યે નિમિષ ઇવ યાસ્યન્તિ નૃહરે ॥૯૯॥

હે નૃહરે ! દિવસે અથવા રાત્રિના સમયે, શ્રેષ્ઠ વિભવના અથવા વિપત્તિના પ્રસંગે, ગૃહમાં અથવા અરણ્યમાં સ્વજનોના-સમૂહમાં અથવા શત્રુઓમાં, સમાધિસ્થિતિમાં અથવા કુત્થાનની દશામાં, હે નાથ ! સમખુદ્ધિવાળા થયલા, મારા દિવસ! આપની સંતિધિમાં નિમેષની પેઠે ક્યાં વધ્યા જશે ! (૬૯)

મમત્વં મે હૃત્વા વિતર ચ સમત્વં સુખકરં
 શિરો મે નમ્રં તત્તત્ર ચરણગીઠં કુરુ ગુરો ।
 મનો મેઽદર્પત્વાદ્ ભવતુ તવ સદર્પણમિવ
 સ્થિરા મૂર્તિર્યસ્મિન્ ભવતુ તવ સર્વેષ્ટવરદ ॥૧૦૦॥

હે ગુરો ! મારું મમત્વ હરીને શાંતિકર સમત્વ અર્પો; મારા
 નમ્ર શિરને આપના ચરણના પીડરૂપે બનાવો; મારું મન
 નિરભિમાન થઈ આપના સુંદર દર્પણ જેવું થાઓ, કે જેથી
 તેમાં સર્વ દષ્ટ વરોને આપનારી આપની મૂર્તિ સ્થિર પ્રતીત
 થાય (૧૦૦).

નમસ્તે ભોઃ સ્વામિન્ ગુરુવર મહાપૂજ્યચરણ

તથા સ્વસ્તિ શ્રીમન્નરહરિમહારાજ મમ તે ।

સ્વધા તે પૂર્વેષામપિ પરમપિત્રેઽસ્તુ સતતં

તથા સ્વાહા તે ભોઃ સકલસુરમુખ્યાય ભગવન્ ॥૧૦૧॥

(લોક ૧૦૧, ૧૦૨, તથા ૧૦૩ થી કવિ પોતાની કૃતિનો ઉપસંહાર કરે છે.)

હે આમિન ! પરમપ્રત્યપાદ ગુન્નર ! આપને નમસ્કાર હો;
હે નરહરિમહારાજ ! આપને માટે આનિવાર્ય છે. હે પ્રાતાન
પ્રત્ન ! આપને સદા સ્વા હો હે ભગવન્ ! મર્ચ દેવતા પ્રમુખ
આપને સ્વાદા હો ૧૦૧.

(નમઃ, સ્વસ્તિ, સ્વધા અને સ્વાહા એ સર્વ કથ્યગુણાયક
શબ્દો છે, પરંતુ તેના ઉપોગ ભિન્ન ભિન્ન સ્થાને થાય છે. આત્મશુદ્ધિ

નમસ્કાર થાય છે. સ્વસ્તિ શબ્દનો પ્રયોગ જ્ઞાન આપનાર ગણ-
આત્મિ થાય છે, સ્વવા પિતૃઓને થાય છે, અને સ્વહા દેવકા-
ટિને થાય છે. અત્ર કૃતિની કૃષ્ટરૂપ વસ્તુ ગુરુવર હોવાથી પ્રત્ય
આહ્વાન છે, યોગક્ષેમનું વલન કરનાર હોવાથી મહારાજ છે, આદિ-
પુત્ર હોવાથી આચીનતમ પિતૃ છે, અને મહેશ્વર હોવાથી સર્વ
દેવોના અગ્રગણ્ય છે. આ કારણથી સર્વ કન્યાશુકર શબ્દો અમના
મંઅંધમાં ચરિતાર્થ થાય છે.)

માલિનોવૃનમ ।

મમ વપુષિ ભવેયુર્લોમકૂપેષુ જિહ્વાઃ

પુનરપિ વિધિજાનાં કોટિશઃ કાંટયોઽપિ ।

પ્રતિમુખરસનાગ્રે સર્વદા મંત્રમન્તુ

તદલમપિ ન ગાતું તે ગુણાન્શ્રીનૃસિંહ ॥૧૦૨॥

મારા શરીરના પ્રત્યેક લોભકુપમાં જિહ્વાઓ હોય, અને
મરચ્ચતીઓની અનંત ક્રાંતિઓ હોઈ સરસ્વતી પ્રત્યેક જિહ્વામાં
વસે, તોપણ, હે શ્રીનૃસિંહ ! આપના ગુણ ગાવાને ને સમર્થ
થાય તેમ નથી (૧૦૨).

અતિમિતિ જલતત્ત્વં તેજસા રંજિતં ચ
ભવતિ સુપરિપૂર્ણ ભૂમિપાત્રે પ્રયત્નાન્ ।

પવનલહરિરૂપા વર્ણિકા સ્વં સુપત્રં

ન હિ તદલમસંખ્યાઃ શારદાઃ કીર્તિલેખે ॥૧૦૩॥

અપાર જલતત્ત્વ તેજસતત્ત્વથી રંગાઈ પૃથ્વીતત્ત્વરૂપ પાત્રમાં
પ્રયત્ને કરી ભરપૂર ભરવામાં આવે, વાયુની લહરીઓ લેખિનીરૂપ
હોય, આકાશ સુંદર પત્રરૂપ હોય, અને અસંખ્ય મરચ્ચતીઓ

કળ્પનાર હોય, નો પાણુ આપના કીર્તિના વાણુનઅથે તે સવ શક્તિ
માન થાય એમ નથી (૧૦૩).

(છેલ્લા એ શ્લોકમાં યદ્યોક્તાં ચ કલ્પનમ એ શ્રીમન્મ-
નના ના ૮૦ ગુમાર અસંભાવ્યમાન અર્થની અમરક. રજનક
કલ્પના કરે. ૧-૧ અન્નિયોક્તિ અલંકાર છે. જેમ કાવ્યમાં વર્ણ-
વેલા પ્રમથ અસંભાવ્યમાન છે તેમ શ્રીષ્ટના અપૂર્વ મહિમાનું
સારોંગે વર્ણન કરવું પણ અસંભવરૂપ છે એ નામર્ય નિકળે છે.
છેલ્લા શ્લોકમાં, પ્રસિદ્ધ 'મહિમનુતોત્ર'ના અસિસાગરિમમં મ્યાન-
એથી આરંભ થતા શ્લોક કરતાં ચારુતાનિગય અને કલ્પનાનિશ-
યનો સમાવેશ છે એ વિચારવાનૂને સહજ સ્પષ્ટ થશે.)

इति श्रीमन्नृसिंहाचार्यवर्यचरणसरोजरेणुगचितकवित्वतिलकेन
नर्गानवर्मणा निर्मितं श्रीसदगुरोर्महिम्नः स्तोत्रं समाप्तम् ॥

શ્રી સનાતન ધર્મ પાઠમાળા પ્રથમ મણિકા

આ ચોપડી સનાતન ધર્મના અડગ અનુયાયી ધર્મ-
વીર નગીનદાસ પુરુષોત્તમદાસ સંઘવીની પ્રશસ્ત લેખીનીથી
સખાવડી છે. આ પાઠમાળામાં સનાતન હિંદુ ધર્મના સ્વરૂ-
પનો યથાર્થ ખોલ આપે એવા પાઠો ગુરુ શિષ્યના સંવાદ
રૂપે યોજવામાં આવ્યા છે. હિંદુ ધર્મોપદેશો સંજ્ઞાને
અવગમ્ય મનન કરવા યોગ્ય છે. ચોપડી મંગાવનારે ૦-૨-૬
ની ટીકાટ યીડી મંગાવી લેવી.

સંપાદક—“મહાજ્યોત્સિ” —અમદાવાદ.

“ શ્રી મહાજ્યોતિઃ ” માસિક પત્ર

લઘાજન. રૂ. રા.

મુખ્ય લેખક—ધર્મવીર નગીનદાસ. પુ. મંથરી.

મલાતન દિંદુ ધર્મના નવોટ મિદાનોનું મંડન કર-
નાર અને અતિ પત્નીઓનું ખુલ્લું ખાંડે ખંડન કરનાર આ
શ્રીમહાજ્યોતિઃ માસિકમાટે અભિમાન ધરાવતા પેઢીને આદર થઈને
અને સંખંધીઓને આ માર્ગ રૂઢી આદરે પનારીને શ્રીસનાતન
દિંદુ ધર્મને સહાયતા કરવી એ મલાતન દિંદુ ધર્મીઓનું
પરમ કલ્યાણ છે. તે મળવાનું મરતમુઃ—

સંપાદક—શ્રીમહાજ્યોતિઃ—વાચાવસ્થાની ગા. —અમદાવાદ

